

ბავშვების თვალით დანახული ბიომრავალფეროვნება

წინამდებარე ბროშურა მომზადდა საქართველოს წითელი ნუსხის სახეობებზე გარემოს დაცვის სამინისტროს, თბილისის ზოოპარკისა და ეროვნული ბოტანიკური ბაღის ერთობლივი საგანმანათლებლო კამპანიის ფარგლებში, რომელიც განხორციელდა გერმანიის საერთაშორისო თანამშრომლობის საზოგადოებისა (GIZ) და სამინისტროს გერმანელი ინტეგრირებული ექსპერტის (CIM) მხარდაჭერით.

საგანმანათლებლო კამპანიის ერთ-ერთი ნაწილი იყო მოსწავლეების მიერ, მათივე აზრით საფრთხეში მყოფი მცენარეთა თუ ცხოველთა სახეობების თემაზე ნახატების დახატვა. ამ ბროშურაში სწორედ მონაწილე სკოლების მიერ მოწოდებული ნამუშევრებია შესული. გარდა ამისა, მოსწავლეებისაგან რიგ შემთხვევებში ნახატებთან ერთად მივიღეთ წერილობით გამოთქმული მოსაზრებებიც, რომლებიც შეძლებისდაგვარად უცვლელად, ან შემოკლებული ვარიანტით, ასევე შედის ამ ბროშურაში; ამასთან, ზოგიერთ ნახატსა თუ წერილს თან ერთვის კამპანიის ორგანიზატორების კომენტარები.

ბროშურის ელექტრონული ვერსია გადმოსაწერად ხელმისაწვდომია მისამართზე:
<http://biomonitoring.moe.gov.ge>

Deutsche Gesellschaft für Internationale
Zusammenarbeit (GIZ) GmbH.
Tbilisi, 2011

ბროშურაზე მუშაობდნენ:
გიორგი ლებანიძე, ბაჩანა ხაჩიძე, რუსუდან მამრადე,
თემო სუხიტაშვილი, ქრისტინე შტრაუბი (Christine Straub)

დიზაინი: GIZ
დაკაბადონება და ბეჭდვა: პოლარის პრინტი

თბილისი, 2011.

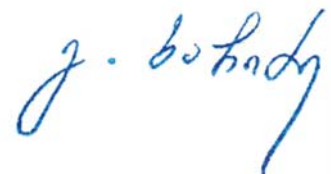
შესავალი

გასული 2010 წელი გაერთიანებული ერების ორგანიზაციის მიერ ბიომრავალფეროვნების საერთაშორისო წლად იყო გამოცხადებული. ამ ფაქტთან დაკავშირებით გარემოს დაცვის სამინისტრომ არაერთი ინიციატივა განახორციელა, რომელიც მიზნად ისახავდა ბიომრავალფეროვნების, როგორც ჩვენი პლანეტის ბუნებრივი სიმდიდრის პოპულარიზაციას და მისი დაცვისაკენ მიმართული ნაბიჯების წახალისებას.

სწორედ ასეთ ღონისძიებებს შორის იყო სამინისტროს საგანმანათლებლო კამპანია საქართველოს წითელი ნუსხის სახეობებზე, რომელიც გულისხმობდა მოსწავლე-ახალგაზრდობის ინფორმირებას როგორც თავად წითელი ნუსხისა და მასში შესული მცენარეთა თუ ცხოველთა სახეობების, ასევე იმ მიზეზების შესახებ, რის გამოც სახეობები წითელ ნუსხაში ხვდებიან.

ღონისძიებაში საქართველოს სხვადასხვა რეგიონიდან ასზე მეტი სკოლა ჩაერთო. მსურს სამინისტროსა და პარტნიორი ორგანიზაციების სახელით ამ სკოლებს, მონაწილე პედაგოგებსა და მოსწავლეებს მადლობა გადავუხადო პროექტში აქტიური ჩართულობისათვის. მართლაც აღნიშვნის ღირსია მათი მოტივაცია და ინტერესი უფრო მეტი გაიგონ გარემოსდაცვით პრობლემებზე და წვლილი შეიტანონ ბუნების დაცვის საქმეში. გარდა იმისა, რომ მონაწილე მოსწავლეებმა ნახატების სახით მოგვანოდეს ბიომრავალფეროვნების წინაშე არსებული პრობლემები, ბევრი მათგანი წერილობითაც გამოგვეხმაურა და ასე გაგვიზიარა საკუთარი ფიქრები. ეს მოსაზრებები შეძლებისდაგვარად მოცემულია ამ ბროშურაში.

საგანმანათლებლო კამპანია საქართველოს წითელი ნუსხის სახეობებზე განხორციელდა თბილისის ზოოპარკთან და საქართველოს ეროვნულ ბოტანიკურ ბაღთან თანამშრომლობით, სამინისტროში მომუშავე გერმანელი ინტეგრირებული ექსპერტის (CIM) და გერმანიის საერთაშორისო თანამშრომლობის საზოგადოების (GIZ) მხარდაჭერით, რისთვისაც მინდა მადლობა გადავუხადო მათ. იმედს გამოვთქვამ, რომ მომავალშიც არაერთ პროექტს განვახორციელებთ ერთობლივად, რომელიც მიმართული იქნება ჩვენი მომავალი თაობების გარემოსდაცვითი ცნობიერების ამაღლებისაკენ.

გოგა ხაჩიძე
გარემოს დაცვის მინისტრი

თბილისი

თბილისი

თბილისის №144 საჯარო სკოლა

თბილისის №24 საჯარო სკოლა

თბილისის №11 საჯარო სკოლა

თბილისის №122 საჯარო სკოლა

კამპანიაში ჩართული მოსწავლეები თბილისის სკოლებიდან

№144 საჯარო სკოლა

პედაგოგები: ლალი ედიბერიძე
ფიქრია შათირიშვილი

მოსწავლეები: თეიმურაზ ბოლოკაძე
გიორგი ევსია
თამარ ჯინჭარაძე
ნინო გამცემლიძე
გიორგი ჭედია
ნინო ლუჭაშვილი
აკაკი ჯავახიშვილი
ბელა ბოხუა
ნათია ხარაიშვილი
ელენე ნანილაშვილი
ლუკა გალდავა
სტელა ნაჭყებია
საბა ინასარიძე

№24 საჯარო სკოლა

პედაგოგი: მარინა მიქელაძე

მოსწავლეები: სალომე გეგეჭკორი
მარი კოლბინი
მარი ელიავა
თიკო დალაქიშვილი

№11 საჯარო სკოლა

პედაგოგი: ქეთევან ტალახაძე

მოსწავლეები: ნინო გობეჯიშვილი
გიორგი კიკოლაშვილი
მარიამ ჩხიტუნძე

№122 საჯარო სკოლა

პედაგოგი: მედეა ქოქრაშვილი

მოსწავლეები: ლიკა სამყურაშვილი
გიორგი კობერიძე
ნიკოლოზ ცინცაძე
ინგა ნიქაცაძე
საბა ყრუაშვილი

რასაკოთიჯუასლონი ჯიხის სრელოი
4500 ყწ-ს შელოგენს როსეთ-საქართელოს
საბოლოის გავსწოთო. მე-19 საყოხილას ეს
მეტირე სრელოი ყილოე ყოთლო შემეტიროს
სრამიხის გავლოენის გავო.

რასაკოთიჯუასლონი ჯიხის როსოციბოხის
შემეტიროხზე მოქმეციებს სგროიოე მისი
შეჯახიებს სომოსაკოთიჯუასლონი ჯიხოსან.
რის შერიგვრას იხარიბიან ყნყოლო
იხრიციბი.

დასავლეთკავკასიური ჯიხვი
თბილისის №144 საჯარო სკოლა

ფოცხერი

თბილისის №144 საჯარო სკოლა

კავკასიური გველგესლა

თბილისის №144 საჯარო სკოლა

„ირემო, შენც აღარ იქნები მარტო!“

თბილისის №144 საჯარო სკოლა

ირემო

თბილისის №144 საჯარო სკოლა

ირემი

თბილისის №144 საჯარო სკოლა

ირემი

თბილისის №144 საჯარო სკოლა

ირემი

თბილისის №144 საჯარო სკოლა

ირემი

თბილისის №144 საჯარო სკოლა

ჯიქი

თბილისის №144 საჯარო სკოლა

ჯიქი

თბილისის №144 საჯარო სკოლა

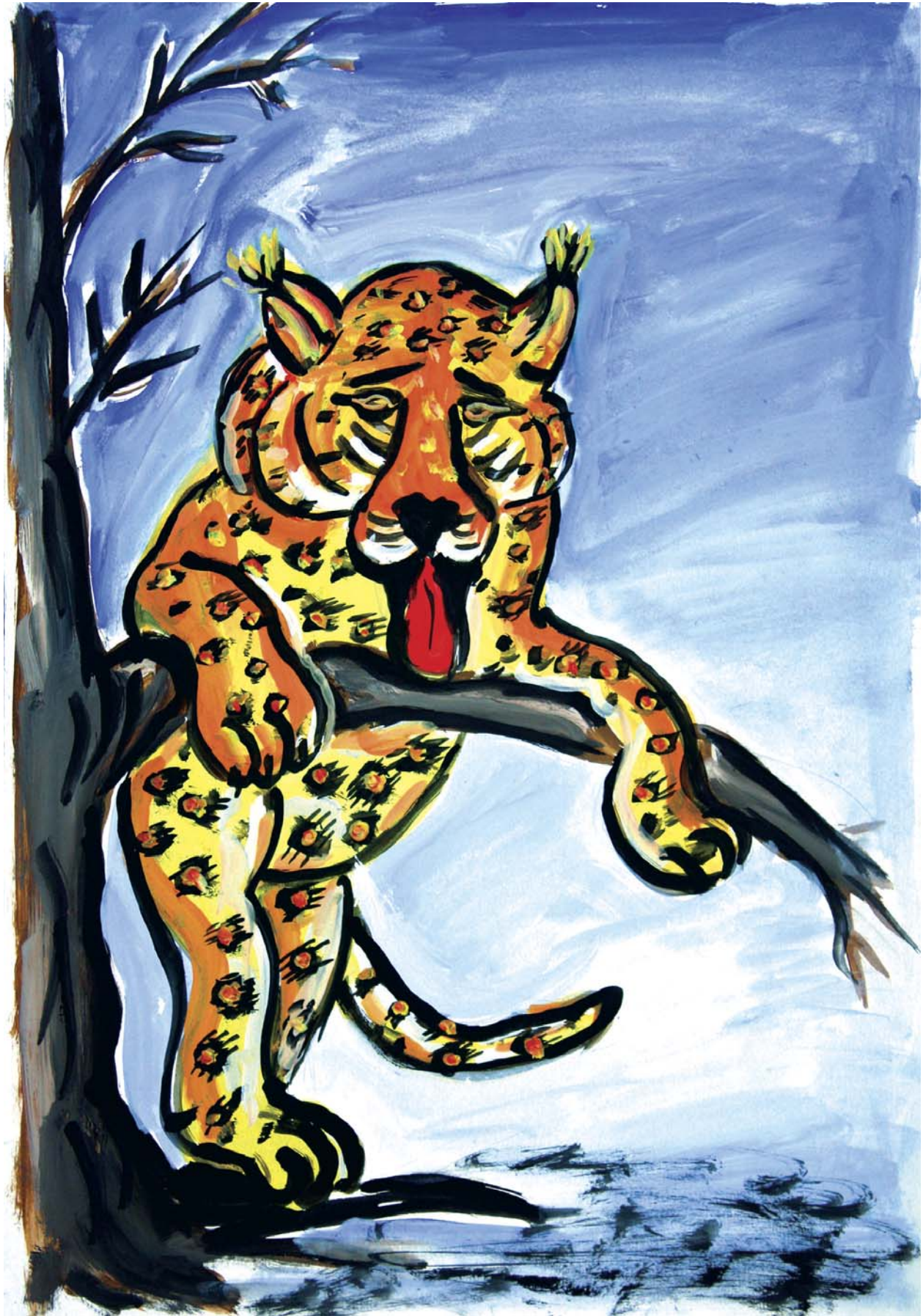

საინტერესო ფაქტი: ყაყადასი წითელი გუგუტისაა ყველაზე მეტი წითელი მრეკელით ცოცხლობის ცხოველი სახეობა, თუმცა სინამდვილეში ჰაერსა და წყალში ვითარდებიან, უზნალოდ ყველაზე მეტი წითელი მრეკელით ცოცხლობს და არ სრავს მათი ცხოველები. ჰაერსა და წყალში სრავს და "ინტერესიანი" ამის შემდეგ, იმეორებს მთავარ ფაქტს, თითქოს ყაყადასი წითელი გუგუტისაა სინამდვილეში ცოცხლობის ცხოველი იყო.

ყაყადასი წითელი გუგუტისაა
თბილისის №144 საჯარო სკოლა

ჯიქი მებობრატან
თბილისის №144 საჯარო სკოლა

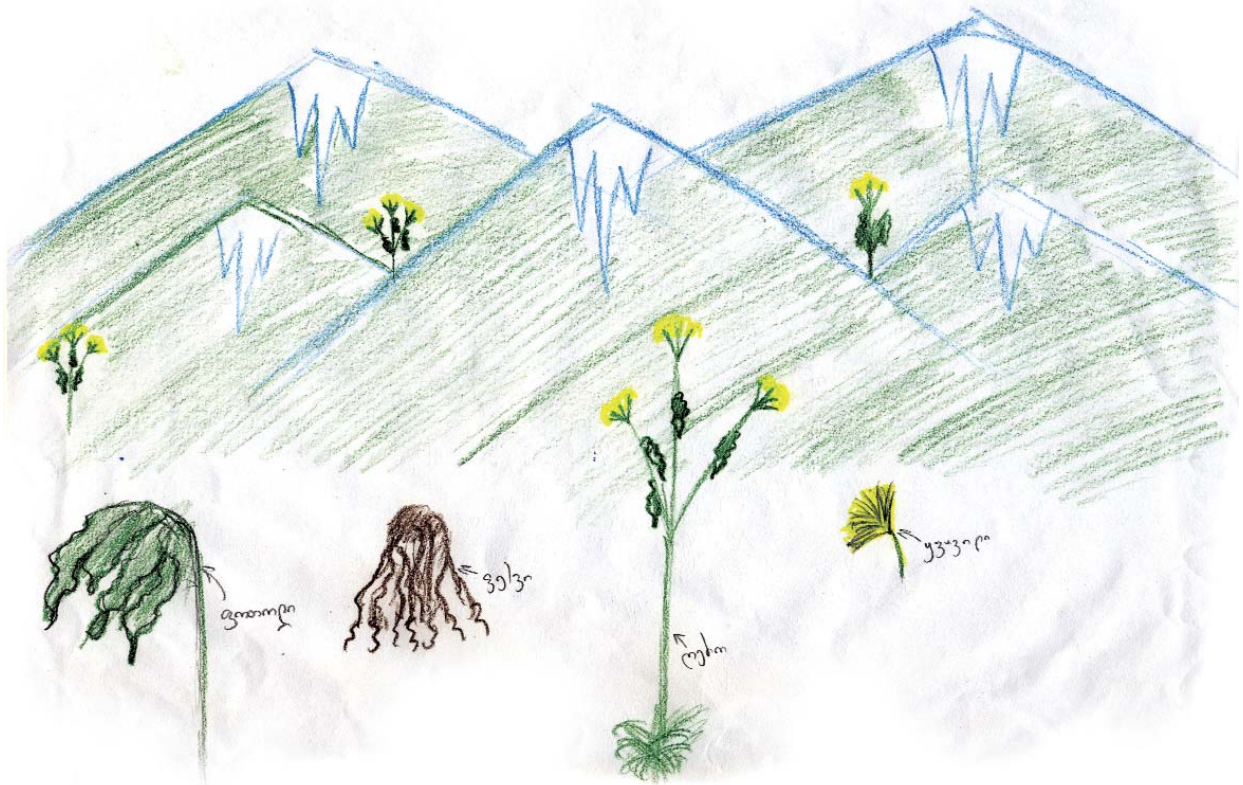

ჯიქი. „მარტოსული“
თბილისის №144 საჯარო სკოლა

საქართველოს წითელი ნუსხა

თბილისის №144 საჯარო სკოლა

კატაბალასა. „ტყის მეგობრების კვალდაკვალ“

თბილისის №11 საჯარო სკოლა

კატაბალასა

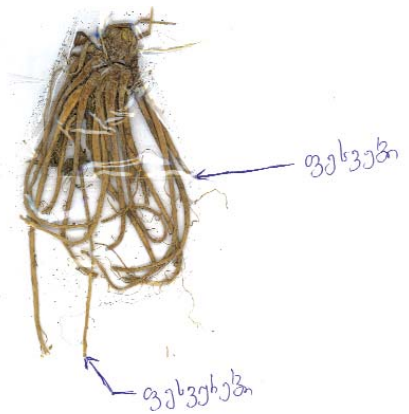

კატაბალასა უძველესი დროიდან სამკურნალოდ გამოიყენება. რაჭაში კატაბალასას კატაპარიას ეძახიან, რადგან ძალიან ეტანება კატა.

კატაბალასა თანდათნ ძნელი მოსაძიებელი ხდება, რადგან არ აცდიან ადამიანები გამრავლებას. იგი იცნობა ყვავილით, ამიტომ ადამიანებს ეადვილებათ მისი მოძიება და ფესვის ამოღება. თესლი კი ველარ მრავლდება ბუნებაში.

კატაბალასა ადრე სოფლებში ადვილი სანახავი იყო, ახლა კი გაიმვიათებულია.

კატაბალასა

თბილისი №11 საჯარო სკოლა

„მოჭრილი პზის ხეები“
თბილისის №24 საჯარო სკოლა

ჯიქი. „შპანასკნელი მოჰიკანი“
თბილისის №122 საჯარო სკოლა

აჭარა

ბათუმი

ბათუმის №2 საჯარო სკოლა

ბათუმის №10 საჯარო სკოლა

ბათუმის №18 საჯარო სკოლა

ბათუმის №3 საჯარო სკოლა

კამპანიაში ჩართული მოსწავლეები აჭარის სკოლებიდან

ბათუმის №2 საჯარო სკოლა

პედაგოგი: სემაელ მიქელაძე
მოსწავლეები: ნიკა აბაშიძე
ანა ნაგერვაძე
მარი ბარაბაძე
ოთარ მსხალაძე
თეკლე კუპატაძე
თამუნა აბესლამიძე
ცოტნე ბერიძე
თეონა აბესლამიძე
ელუნა ჯინჭარაძე
გიორგი ფაიქიძე
ია ბაზიაშვილი
ელენე მიქაძე

ბათუმის №18 საჯარო სკოლა

პედაგოგი: ჯულიეტა ჯაყელი
მოსწავლეები: მამუკა დიასამიძე
რუსუდან სარხანიძე
ანა ნიქაბაძე
ანა ორმოცაძე
ვახტანგ ბერიძე
გიორგი კაჭარავა
დათო ხიმშიაშვილი

ბათუმის №10 საჯარო სკოლა

პედაგოგი: დარიკო ბერიძე
მოსწავლეები: რუსუდან ზოიძე
მეგი ქონდარიძე

ბათუმის №3 საჯარო სკოლა

პედაგოგი: რუსუდან ჭყონია
მოსწავლეები: ნიკა ბერიძე
ტატა ჯოჯუა
ნატა ცინცაბიძე
მარეხი მახარაძე
ნაზი ტრაპაიძე

მოცვი

ჩვენ ვიმყოფებით გურიაში, კერძოდ ოზურგეთში, სადაც დაკვირვება ჩავატარეთ სხვადასხვა მცენარეზე, მათგან კი მოცვი ამოვირჩიე.

გავარკვიე, რომ ის მანანასებრთა ოჯახის წარმომადგენელია.

დღესდღეობით მოცვი გურიაში გადაშენების პირასაა.

მოცვი

ბათუმის №2 საჯარო სკოლა

ძმერხლი

ჩვენ ვიმყოფებით ქობულეთის რაიონის სოფელ ბუკნარში, სადაც მწირი, მაგრამ საკმაოდ საინტერესო ინფორმაცია მოვიპოვეთ ძმერხლთან დაკავშირებით.

სოფელ ბუკნარში ძმერხლს პორუტყვის საკვებად იყენებენ. გარდა ამისა, ძმერხლს ხალხურ მედიცინაშიც იყენებენ სამკურნალოდ.

სოფელში გავიგე, რომ ძმერხლი მარადმწვანე მცენარეა. სწორედ ამიტომ, ჩვენ ხშირად შევხვდებით მას ყვავილების მალაზიაში.

ძმერხლი იზრდება ნესტიან და ისეთ ადგილებში, სადაც მზე ნაკლებად აღწევს.

ძმერხლის ნაყოფი იჭმევა, თუმცა არც თუ ისე გემრიელი გემოს გამო მას ნაკლებად ეტანებიან.

ხელვაჩაურის რაიონის სოფელ აჭარისწყალში გავიგეთ, რომ ძმერხლი ბოლო პერიოდში მეტად შემცირებულია. უფრო მეტიც, ტყის ადვილად მისავალ ადგილებში თითქმის აღარ გვხვდება. შემორჩენილია მხოლოდ მიუვალ ადგილებში.

ბათუმის №2 საჯარო სკოლა

ამ ბოლო პერიოდში შეიმჩნევა კურდღლის რაოდენობრივი შემცირება, რომელიც წითელ წიგნში არ არის შეტანილი. მე პირადად ქალაქში დავიბადე და ვიზრდები, მაგრამ მჭიდრო ურთიერთობა მაქვს მამაჩემის მშობლიურ სოფელთან. იგი მდებარეობს ქედის რაიონში.

მე კარგად მახსოვს პატარაობისას სოფელში მგზავრობის დროს შეიმჩნევია გზებზე გადმოხტებოდა კურდღელი, მინახავს ბაჭიები, მაგრამ ამ ბოლო პერიოდში მე კი არა, სოფლის მცხოვრებლებსაც არ უნახავთ კურდღელი. საქმე იმაშია, რომ მათი განადგურება გამოწვეულია ტურებისა და მგლების მომრავლებით. ალბათ, გარემოს დაცვის სამსახურებმა უნდა გაითვალისწინონ აღნიშნული მდგომარეობა და კურდღლის გადარჩენის მიზნით განახორციელონ საჭირო ღონისძიებები.

*ცოტნე ბერიძე
ბათუმის №2 საჯარო სკოლა.*

კომენტარი: ცოტნე, კარგია რომ გული შეგტკივა გარეული ცხოველების მდგომარეობის გაუარესებაზე. შესაძლოა მართლაც შემცირებულია შენს სოფელში კურდღლის რაოდენობა, თუმცა ნაკლებად სავარაუდოა, რომ ამის მიზეზი ტურების და მგლების მომრავლება იყოს. კურდღელი მართლაც ამ მტაცებლების ბუნებრივ მსხვერპლს წარმოადგენს და ეს ბუნებრივია – არაფერია იმაში გასაკვირი, რომ მგელი და ტურა კურდღელს შეჭამს. სწორედ ამიტომ, კურდღლის (და მსგავსი მსხვერპლი სახეობების) რაოდენობის შემცირება, გარკვეულ პერიოდში გავლენას მოახდენს მტაცებლებზე (მათ შორის მგელზეც და ტურაზეც) და გამოიწვევს მათი რაოდენობის შემცირებასაც, რადგან ამ მტაცებლებს აღარ ექნებათ საკვები – შესაბამისად ბევრი მათგანი დაიღუპება. ბუნებაში ასეა ყველაფერი ერთმანეთთან დაკავშირებული და განონასწორებული.

რეალურად, როგორც წესი პრობლემას წარმოადგენს ხოლმე ადამიანის უხეში ჩარევა ბუნებაში და ამ ნონასწორობის დარღვევა. ხშირად, წესებისა და ზომიერების დაცვის გარეშე ნადირობა (ბრაკონიერობა) და/ან ადამიანის მიერ ველური ცხოველების საბინადრო ადგილის მოშლა იწვევს ხოლმე იმავე კურდღლების რაოდენობის შემცირებას ტყეში. ამ დროს ირღვევა ბუნებრივი ნონასწორობა, და მართლაც არის ხოლმე ისე, რომ დროის რაღაც მონაკვეთში მტაცებლები უფრო მეტია, ვიდრე მსხვერპლი კურდღელი. ნონასწორობის ასეთი დარღვევა თავის მხრივ სხვა პრობლემებს ქმნის: ასეთ დროს, როდესაც მტაცებელი ტყეში ვეღარ პოულობს საკმარისი რაოდენობის მსხვერპლს (რომელსაც ხშირად ადამიანი არ უტოვებს), ის უმეტესწილად თავს ესხმის უკვე შინაურ პირუტყვს, რათა თავი გამოიკვებოს. ეს კარგი მაგალითია იმისა, თუ როგორ შეიძლება პრობლემა უკან შემოუბრუნდეს ადამიანს, როდესაც ის ბუნების კანონზომიერებას უხეშად არღვევს.

ზაფხულის არდადეგებზე ვისვენებდი კურორტ ბეშუმში. გამოკითხვის შედეგად გავიგე, რომ ბეშუმის შემოგარენ ტყეებში ადრე დიდი რაოდენობით ყოფილა შველი. მცენარეებიდან მეტად გაიშვიათებულია წიფლის ხე და ნეკერჩხალი. საშიშროება ემუქრება ფიჭვს და ნაძვსაც, რადგან მათ აზიანებს ამერიკული ჭია – ლაფნიჭამია და მასიურად ხმება ეს ხეები.

*თეონა აბესლამიძე
ბათუმის №2 საჯარო სკოლა*

ზაფხულზე ვიმყოფებოდი ხულოს რაიონის სოფელ რიყეთში, დიოკნისში, დანისპარაულში, შემდეგ გოდერძის უღელტეხილზე და კურორტ ბეშუმში. აქ გამოვკითხე თითქმის ყველა ასაკის ადამიანი და ვფიქრობ მეტად საინტერესო ინფორმაცია მოვიპოვე მათგან. ერთი ნაწილი მესაუბრა ტახზე, რომელიც ადრე, რამოდენიმე წლის წინ საკმაოდ ბევრი ყოფილა ზემოთაღნიშნულ ადგილებში, მაგრამ ამ ბოლო წლებში ტახი გოდერძის უღელტეხილზე და ხულოს სოფლებში აღარ უნახავთ.

ასევე ფოცხვერი და მგელი. ადრე ბევრი ყოფილა ბახმაროში და მის შემოგარენ ტყეებში, ახლა კი საკმაოდ შემცირებულა და იშვიათია. ამის მიზეზად ასახელებენ ნადირობას.

*თამუნა აბესლამიძე
ბათუმის №2 საჯარო სკოლა*

ქრისტესისხლას მასიურად
აგროვებენ სამკურნალოდ

ქრისტესისხლა

ბათუმის №2 საჯარო სკოლა

თაგვისარა — *Ruscus ponticus*

თაგვისარა

ბათუმის №2 საჯარო სკოლა

ამ მცენარის შესახებ ინფორმაცია მივიღე მთაში. უშუალოდ ძალიან ბევრი ხანდაზმული დიასახლისისაგან, რომლებმაც სხვადასხვა მცენარის შესახებ მიაჩნეს და დიდი კულინარიული მოგონებებით მითხრეს ველური კომბოსტოს არსებობის შესახებ. მასწავლეს სხვადასხვა კერძის დამზადების წესი ველური კომბოსტოს ფოთლებისაგან.

თვითონ მე არ მინახავს, მათი აღწერით მე დავხატე.

რუსუდან ზოიძე

ველური კომბოსტო

ბათუმის №10 საჯარო სკოლა

საქართველოში ნიამორი ამჟამად მცირე რაოდენობითაა. ეს კი ცხადია ბრაკონიერების უთავბოლო და უკონტროლო მოქმედების შედეგია. აგრეთვე მისი საცხოვრებელი ადგილები იქნა ათვისებული ადამიანთა მიერ, რამაც მის გამრავლებას საგრძნობლად შეუშალა ხელი.

იმედი მაქვს ნიამორი არ გადაშენდება და ის მცირე რაოდენობა, რაც დარჩენილია, გამრავლდება.

მევი ქონდარიძე

ნიამორი

ბათუმის №2 საჯარო სკოლა

ეპიგეა. „ფლორა გადაგვარჩენს“

ბათუმის №18 საჯარო სკოლა

ბეზიას გადმოცემით ეს მცენარე - ყაყაჩო ნამდვილად ჩვენთან, აჭარაში არსებობს, მაგრამ ბოლო წლების მანძილზე გაიშვიათებულია და თითქმის ვერც კი ვხვდებით. რაც მიაბზო ბეზიამ არის ის, რომ თურმე ყაყაჩოს თესლს იყენებდა ბავშვების დასაძინებლად. ე.ი. ყაყაჩო საუკეთესო დამამშვიდებელი საშუალებაა და თან დეკორატიული თვალსაზრისითაც ულამაზესი მცენარეა.

რუსუდან ზოიძე

ყაყაჩო (ლათინურად Papaver) ზღოს-ბოჯანი მცენარეების გჯსნი. რომელიც გაციოთიანებულია რამოციანიე სხეობს. საქსოთიელოში გზეციებს ყაყაჩოს 10-ზე მეტი სხეობს. ზოგიერთი მსოჯსნი საქსოთიელოს ინიეი. ანუ საქსოთიელოს გჯრცა სხეჯს ანსაე ან გზეციებს მსოციოიოში.
გზსაბელოობით ძალიან ლამზნი სხსხეის წითელი ყაყაჩოებით მოციეილოი მინციეცი.

ყაყაჩო
ბათუმის №10 საჯარო სკოლა

ქიქილა

ბათუმის №3 საჯარო სკოლა

გურია

ლანჩხუთის მუნიციპალიტეტი

ლანჩხუთის №1 საჯარო სკოლა
ლანჩხუთის წმ. იოანე ნათლისმცემლის სახელობის
სასულიერო გიმნაზია.
სოფ. სუფსის საჯარო სკოლა

ჩოხატაურის მუნიციპალიტეტი

ჩოხატაურის №1 საჯარო სკოლა
სოფ. შუაფარცხმის საჯარო სკოლა
სოფ. ჩაისუბნის საჯარო
სოფ. ბუკისციხის საჯარო
სოფ. შუაგანახლების საჯარო სკოლა
სოფ. გუთურის საჯარო სკოლა
სოფ. ხევის საჯარო სკოლა

ოზურგეთის მუნიციპალიტეტი

ოზურგეთის №1 საჯარო სკოლა
დაბა ლაითურის საჯარო სკოლა
სოფ. ნაგომარის საჯარო სკოლა
სოფ. ბახვის საჯარო სკოლა
სოფ. გურიანთის საჯარო სკოლა

კამპანიაში ჩართული მოსწავლეები გურიის სკოლებიდან

ლანჩხუთის №1 საჯარო სკოლა

პედაგოგი: დობორჯგინიძე
მოსწავლეები: ანა ბენდელიანი
თამარ ფირცხალაიშვილი
ანა ფირცხალაიშვილი
რამინი ქურიძე
ანა ასათიანი

ლანჩხუთის ნმ. იოანე ნათლისმცემლის სახელობის სასულიერო გიმნაზია

პედაგოგი: ლია მშვიდობაძე
მოსწავლეები: ანა ვაჩეიშვილი
მარი ვაჩეიშვილი
ხატია ორაგველიძე
სალომე ებრაღიძე

სოფ. სუფსის საჯარო სკოლა

პედაგოგი: ლამზირა ჭილაია
მოსწავლეები: დათო ბერიძე
ლია ვასაძე
აკაკი ლომაძე
ზურაბ ცინცაძე
ირაკლი თოდუა

ჩოხატაურის №1 საჯარო სკოლა

პედაგოგი: ციციწო სირაძე
მოსწავლეები: თამარ ბერძენიშვილი
ბორის ჯინჭარაძე
ანა ბერიძე
ნინო სიხარულიძე
დათო თოდრია
ნინო თოდრია
სალომე ბერიშვილი
ეკა კორიფაძე
ნინო სურმანიძე
ლუკა ყაჭეიშვილი
დათო გაგუა
საბა სიხარულიძე
ალეკო ფოცხიშვილი
გიორგი ჯინჭარაძე
შაქრო ბაბუღიანიშვილი

სოფ. შუაფარცხმის საჯარო სკოლა

პედაგოგი: ქეთევან ბერძენიშვილი
მოსწავლეები: ნიკა კალანდაძე
სოსო კალანდაძე
გია ძირკვაძე
თამარ მარკოიძე
გიორგი მეგრელიშვილი
მარინა კალანდაძე

სოფ. ჩაისუბნის საჯარო სკოლა

პედაგოგი: ნანული კეკელიძე
მოსწავლეები: ილონა ოსეფაიშვილი
თათია რამიშვილი

სოფ. ბუკისციხის საჯარო სკოლა

პედაგოგი: ციალა მახარაძე
მოსწავლეები: მარიამ სპასოვი
ლევან გიორგაძე
გიორგი სიხარულიძე
კახა ბარამიძე
ლელა მაისურაძე

სოფ. შუაგანახლების საჯარო სკოლა

პედაგოგი: თინა დევდარიანი
მოსწავლეები: ელისაბედ სიხარულიძე
თამარ სიხარულიძე
გიგა ყაჭეიშვილი
გიორგი ზამბახიძე
თამთა ყაჭეიშვილი

სოფ. გუთურის საჯარო სკოლა

პედაგოგი: ნინო შარაშიძე
მოსწავლეები: ნიკა კუტალაძე
 ლიანა ჭკუასელი
 ცირა ცინცაძე
 მარიამ მეფარიშვილი
 სოფიო მდინარაძე

სოფ. ხევის საჯარო სკოლა

პედაგოგი: ქეთევან მამალაძე
მოსწავლეები: ანა მამალაძე
 ცოტნე მამალაძე
 გიორგი (გუგა) მამალაძე
 მამუკა ჟღენტი
 ბექა მეფარიშვილი

ოზურგეთის №1 საჯარო სკოლა

პედაგოგი: ელიკო თავდუმაძე
მოსწავლეები: ი. კვიციანი
 ლ. მორჩილაძე
 ი. ბებურიშვილი
 თ. მჟავანაძე
 დ. თოიძე
 თ. ბაქანიძე
 ა. ბილიხოძე
 თ. ანდლულაძე
 ა. ბურჭულაძე
 თ. კილურაძე
 ე. სანიკიძე
 მ. გუბელიძე
 ლ. ბაჯელიძე
 მ. კიკვაძე

დაბა ლაითურის საჯარო სკოლა

პედაგოგი: დალი კილაძე
მოსწავლეები: ნინო ქანთარია
 თამარ თურაძე
 მარი დარსაველიძე
 სალომე აბულაძე
 მეგი რიფვაძე
 მარიკა თავართქილაძე,
 მარი კიკვაძე
 მეგი კიკვაძე
 მეგი გორგაძე
 ზურაბ ნოზაძე
 მამუკა ურუშაძე
 რიტა ბერუაშვილი
 ანზორ კორძაძე
 თორნიკე ბერიძე
 ნინო ღუმბაძე
 ბაჩუკი ლომიძე
 ნინო დეკანაძე
 ზურაბ კახაძე
 ნინო კულალაშვილი
 გიორგი კულალაშვილი

სოფ. ნაგომარის საჯარო სკოლა

პედაგოგი: ხათუნა ტვილდიანი
მოსწავლეები: ქეთი თავართქილაძე
 მათე მანთიძე
 მარი მარგველიანი
 ნიკა დოლიძე
 სოფო ბოლქვაძე
 გიორგი ტვილდიანი
 მარი კოტრიკაძე
 მამია კოპლატაძე
 თათია მელუა

სოფ. ბახვის საჯარო სკოლა

პედაგოგი: ნაზი დოლიძე
მოსწავლეები: ნატო ცეცხლაძე
 ნატო ბაჯელიძე
 რუსლან ბედიევი
 გიორგი ნაჭყებია
 თამარ სვანიძე
 ანა ბერეკაშვილი
 დავიტ ნერგაძე
 ილია ლლონტი
 გიგი ნიკოლაიშვილი

სოფ. გურიანთას საჯარო სკოლა

პედაგოგი: ლია მჟავია
მოსწავლეები: სალომე კვირიკაშვილი
 იამზე შარაშიძე
 ანი კოძოევი
 მარიკა არობელიძე
 მარიამ კვაჭაძე
 ნინო ფასიეშვილი
 ლაურა ქინქლაძე
 ლაშა ნათენაძე
 ირაკლი ჩიკაშუა

ზაფხულის არდადეგებზე ვცდილობდით ხანში შესული ადამიანებისგან მოგვეპოვე-
ბინა ინფორმაცია გურიაში, კერძოდ ლანჩხუთის რაიონში არსებულ გადაშენების პირას
მყოფ ცხოველებზე და მცენარეებზე. მათი აზრით დღეისათვის ჩვენთან ძალიან გაიშვი-
ათებულია ისლი და შქერი. როგორც უფროსებისგან გავიგეთ, ეს მცენარეები ფართოდ
იყო გავრცელებული დაბლობში და ჭაობიან ადგილებში. ამ მცენარეებს ფართოდ
იყენებდნენ ყოფა-ცხოვრებაში. გურიაში ისლით სახლებს ხურავდნენ. გურიაში დღემდე
შემორჩა ბზა, ძმერხლი და ბაძგი. ყველა ამ სახეობას საფრთხე შეუქმნა კოლხეთის
დაბლობის დაშრობამ.

გურიაში ძუძუმწოვრებიდან ძალზე გავრცელებული იყო ტურა, გარეული ღორი, ნავი,
მაგრამ ესენი დღეისათვის თითქმის აღარაა. ეს გამოიწვია მათზე მასიურმა ნადირობამ.

ლანჩხუთის №1 საჯარო სკოლის მოსწავლეები.

ისლი. „ჭაობი“

ლანჩხუთის №1 საჯარო სკოლა

ჯიქი

ლანჩხუთის წმ. იოანე ნათლისმცემლის სახელობის სასულიერო გიმნაზია

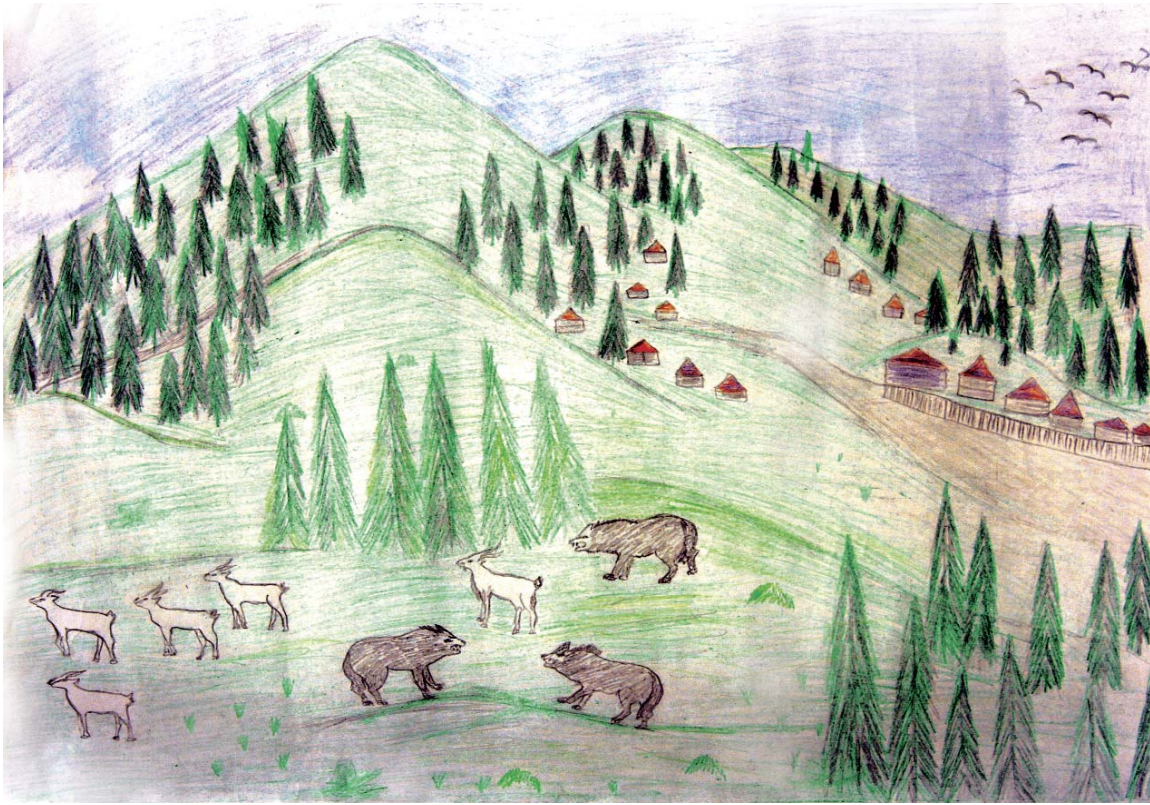
ქრისტესისლა

სოფ. სუფსის საჯარო სკოლა

მინდვრის ქამა. „იქნებ გადავრჩეთ“

ჩოხატაურის №1 საჯარო სკოლა

კანჯარი. „კანჯარი საფრთხეშია“

სოფ. შუაფარცხმის საჯარო სკოლა

ყანჯარი (*Equus hemionus*) ცხინციხის ოჯახის წარმომადგენელია. მისი სიგრძეა დაახლოებით 2 მეტრი, წონა კი 120-127 კილოგრამს აღწევს.

ყანჯარს აქვს მოყვითალო ზურგი და თეთრი მუცელი. სოლო ბეწვების გარეშე ვხვდებით მათ შორი.

ბუნებრივად ყანჯარი ვხვდებით მთიანეთის მთებში და ახლო მდინარეებში. საერთაშორისო წითელი ნუსხაში (IUCN) ის შეესაბინა როგორც ვარაუდების დაფუძნების კუთხით საფრთხის (EN).

ყანჯარი ყველანაირად, რა მათ შორის დაჭრის შემთხვევაშიც (ყინდოვა და ახლო მდინარეებში დაჭრის შემთხვევაში) ხინჯარობაშია და დაუბრუნებელი. ამდენად უნდა აღინიშნოს მათი გვარის აღდგენის და დახმარების მიზნით.

დაინტერესდეთ, რომ ყანჯარი ევროპაში ვხვდებით და მისი ცხენი.

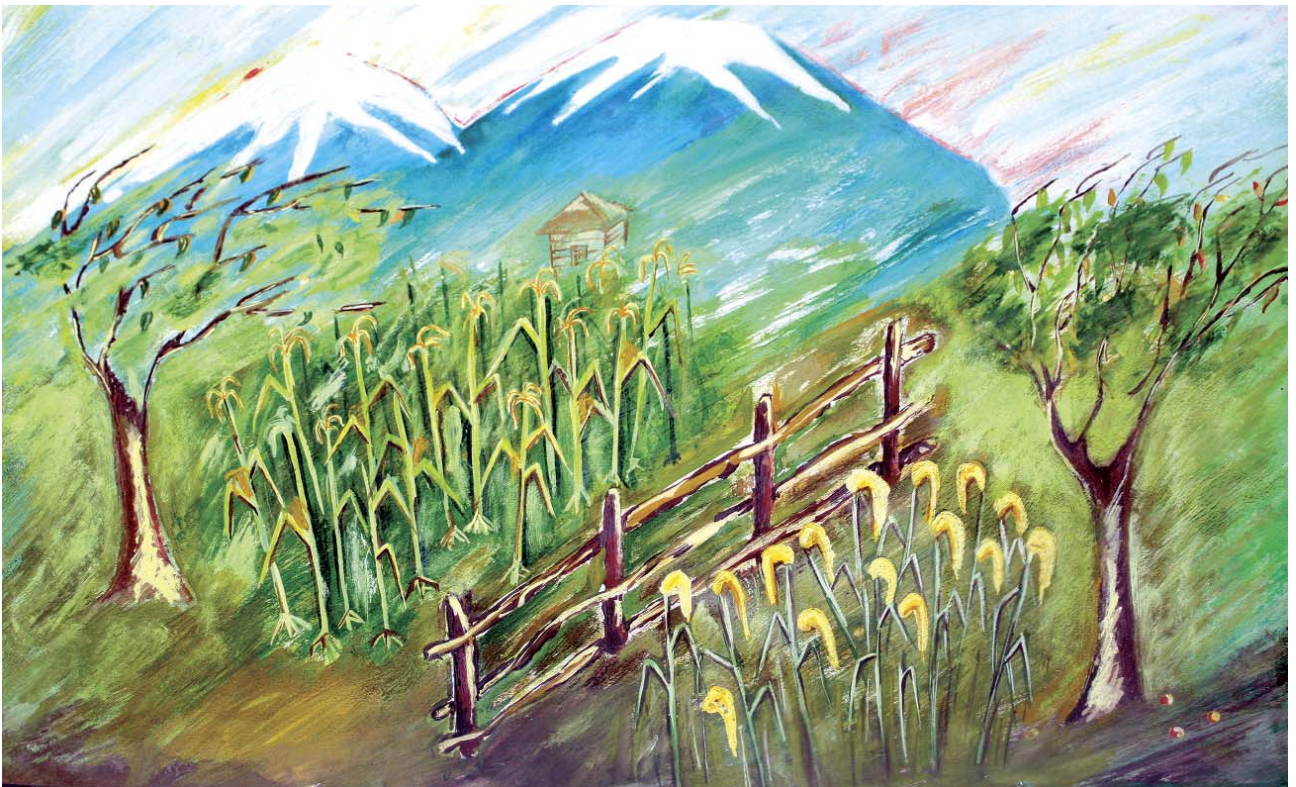
მუსა

სოფ. ჩაისუბნის საჯარო სკოლა

ღობი. „პაემანი წარსულთან“

სოფ. ბუკისციხის საჯარო სკოლა

ღობი. „საუკუნის მატინაე“

სოფ. გუთურის საჯარო სკოლა

თელა

სოფ. შუაგანახლების საჯარო სკოლა

შველი. „მაცოცხლეთ ადამიანებო“

სოფ. ხევის საჯარო სკოლა

შველი ბუნების მშვენებაა. გადმოცემით ვიცით, რომ როცა ადამიანი მას თოფს უმიზნებს, გაუნძრევლად დგას და თვალეები უცრემლიანდება. იგი ჩვენში მეტად გაიშვიათებულია. მისი გაიშვიათება გამოწვეულია ბრაკონიერობით. უგულო ადამიანები შველზე ნადირობენ გემრიელი ხორცის, კარგი ბენვის და ლამაზი რქების გამო (რქებს იყენებენ დეკორატიული თვალსაზრისით); თუმცა, არიან ადამიანები რომლებიც ზრუნავენ მათ სიცოცხლეზე. რამდენიმე წლის წინ ჩვენი სოფლის მკვიდრმა გია მამალაძემ დიდთოვლობის დროს საკუთარ ეზოში შემოსული ნახა ეს ულამაზესი ცხოველი, გამოკვება და ჯიხეთის მონასტრის ეზოში გაუშვა. მაგრამ ყველა როდი იქცევა ასე.

სოფ. ხევის საჯარო სკოლის მოსწავლეები

გუჩიაში მსაფურანის ზიხას გუოვი
მსხალი -
„მსხალი“

მსხალი ხეჭეჭური. „გემრიელი ხილი“

ოზურგეთის №1 საჯარო სკოლა

სარისძირა (ლათინურად Helleborus)

საქართველოში ორი სახეობითაა წარმოდგენილი. სარისძირა, რომ ბოცანიური ობიექტის მიხედვით (1991წ) ამ მცენარეს საქართველოს სხვადასხვა რეგიონში სხვადასხვა სახეობითაც იცნობენ. მკვლელთა რეგისტრირება (ქართლში), ან თითონი ყაყასი (ჩაქაში), ან სურათი ბაქსეფერენსი (გურიაში).

სარისძირა

სოფ. ბახვის საჯარო სკოლა

სოფ. ნავომარის საჯარო სკოლა

კოლხური ზზა. „გაუფრთხილდი! დაიცავი“ გადაეცი მომავალს!
დაბა ლაითურის საჯარო სკოლა

კოლხური ზზა. „დავფიქრდეთ სანამ მოვჭრით“
სოფ. გურიანთის საჯარო სკოლა

შხა (ლათინურად BUXUS) ბუჩქებსში მწრადმზეხნი, ნელა მხარაი ბუჩქების ან ჰაყაწა ბიების სახით გზერაება. ყაყანაში გაზრეელობყოთა თრის სახობის შხა, რომლობიე რილოიჟყო, ანუ ყიძელოეს სახობებს სწრმოსაცებენ.

ყოლობური შხა (ლათინურად Buxus cholchica) ერთ-ერთის ყაყანაში გაზეელობყოთი შხის სახობებირას. მისი რაორებონს საჟანოთელოთში არე თუ ისე რირის რა ანათანაზრეა არის გაზრეელობყოთი – რასაყოთი საჟანოთელოთში ის შერანობით ყოთრო ბეზრეან გზერაება, ვირნიე ალომსაყოთი საჟანოთელოთში.

ყოლობური შხა შიეცანილოთ საჟანოთელოთს სწითელო ნუსხაში (2006 წ.) რა რაყოლოთს ყანობით.

გარეა იმისა, რომ შხა, როგორე რილოიჟყოთი მცენარე, მიცნიერყოთი თვარსაზრისით არის მნიშველოთვანი. ლეებს ჟეყანაში მას რილოიგოთური რაყოთროთვან აჟეს. შხობის რარესანსყოლობე რირი რაორებობით შიბერაობით გასაყოთა გამოყანელო შხას. საშყოანოთე გასაყოთი შხის რყოები სწირეა ბუჩქებსში მოზარეი შხის ბუჩქებირას არის მოცებელოთი. შხის სეოთი მოპოვება ყი ძალოთს რირი ზიანს აყებებს ამ მცენარეეს რა ვირეე ყოთრო მცენარეებს მის რაორებონსა ბუჩქებსში.

იმისათვის, რომ სათრობე არი რაეომეწროთს შხას რა ამავე რროთს ყვოთე შიესძლოებელოთი თოთს რილოიგოთური მიზნებისათვის მისი გამოყებება, საჟანოთელოთს საჟანოთელოთი ყოვე რამოლოებელო სწირეოთს გასაყოთა რამარებს ჟოთანში მოზარეი შხას. საჟანოთელოთი, ისევე როგორეე გარეომოს რაყოთს საშინ-ისეოთი, ყველოთს მოყბოლებებს შხობის რარესანსყოლობე შიედიბონს სწოთეოთე ჟოთანში მოზარეი შხა. გარეა იმისა, რომ სეე თავირას ავიელოებთ ბუჩქებსში მოზარეი შხის ბუჩქების რანინებებს რა ამით მცენარის მრელომარეობის გაყანელებსა, ჟოთინის შხა მორამეოთე გასალომანებებს ლეებს საელოთეობელო გარეომოს.

ყნრას არინიშნოს ისეე, რომ საშყოანოთე ბოლოთ ჰერეოთეში შხას ბუჩქებსში გაყანრას რასვარება. როგორეე სპეცილოთეები არინიშნავენ, ეს არის სოოთვანი რასვარება, რომელოთე სზინებებს მცენარეეს (არინიშნელოთი იქნა შიეობეეეები აჟანოს რიგეობში). სოოთვანი რასვარება რამოლოებელო სწოთს სწინ შხას ეერეოთეშიეე გაყანრას.

შხა მარეოთვან გასაყოთეობელოთი მცენარეეს საჟანოთელოთისათვის რა მისი რარეესარელოთი მრელომარეობის გათვარეობისინებით, ნამრეოთვარე საჟანოთეებს რაყოთს.

იმერეთი

ქუთაისი

ქუთაისის №16 საჯარო სკოლა
ქუთაისის №24 საჯარო სკოლა
ქუთაისის №20 საჯარო სკოლა
ქუთაისის №18 საჯარო სკოლა
ქუთაისის №3 საჯარო სკოლა

წყალტუბოს მუნიციპალიტეტი

წყალტუბოს საერო სკოლა “ოცნება”
სოფ. ტყაჩირის საჯარო სკოლა
სოფ. ცხენკურის №1 საჯარო სკოლა
სოფ. ოფურჩხეთის საჯარო სკოლა
სოფ. ბანოჯის საჯარო სკოლა
სოფ. გვიშტიბის საჯარო სკოლა

თერჯოლის მუნიციპალიტეტი

თერჯოლის №1 საჯარო სკოლა
სოფ. კვახჭირის საჯარო სკოლა
სოფ. ღვანკითის საჯარო სკოლა
სოფ. ახალთერჯოლის საჯარო სკოლა

ზესტაფონის მუნიციპალიტეტი

ზესტაფონის №7 საჯარო სკოლა
ზესტაფონის სკოლა “ანაბასისი”
დაბა შორაპნის საჯარო სკოლა
სოფ. ქვედა საქარის საჯარო სკოლა

ხარაგაულის მუნიციპალიტეტი

ხარაგაულის №2 საჯარო სკოლა
ხარაგაულის №3 საჯარო სკოლა
სოფ. ბორის საჯარო სკოლა
სადგ. მარელისის №1 საჯარო სკოლა

სამტრედიის მუნიციპალიტეტი

სამტრედიის №10 საჯარო სკოლა
სამტრედიის 12 საჯარო სკოლა

საჩხერის მუნიციპალიტეტი

საჩხერის №3 საჯარო სკოლა
სოფ. ჭორვილის საჯარო სკოლა

ჭიათურის მუნიციპალიტეტი

ჭიათურის №2 საჯარო სკოლა
ჭიათურის №1 საჯარო სკოლა
სოფ. კაცხის საჯარო სკოლა

ბაღდათის მუნიციპალიტეტი

ბაღდათის №2 საჯარო სკოლა
სოფ. ზედა დიმის საჯარო სკოლა
სოფ. ფერსათის №2 საჯარო სკოლა
სოფ. დიმის საჯარო სკოლა

ტყიბულის მუნიციპალიტეტი

ტყიბულის №1 საჯარო სკოლა
სოფ. მუხურის საჯარო სკოლა
სოფ. სოჩხეთის საჯარო სკოლა
სოფ. სანირის საჯარო სკოლა
სოფ. კურსების საჯარო სკოლა

ხონის მუნიციპალიტეტი

ხონის №2 საჯარო სკოლა
სოფ. გორდის საჯარო სკოლა
სოფ. გორჩაჯიხაიშის საჯარო სკოლა

ვანის მუნიციპალიტეტი

ვანის №1 საჯარო სკოლა
ვანის №2 საჯარო სკოლა
სოფ. სულორის საჯარო სკოლა
სოფ. სალომინაოს საჯარო სკოლა
სოფ. ზედა ვანის საჯარო სკოლა
სოფ. შუამთის საჯარო სკოლა

კამპანიაში ჩართული მოსწავლეები იმერეთის სკოლებიდან

ქუთაისის №16 საჯარო სკოლა

პედაგოგი: ცისანა თევდორაძე
მოსწავლეები: ეკატერინე რობაქიძე
ანი რობაქიძე
თამარ რობაქიძე
ლევან შველიძე
გიორგი კლდიაშვილი
ნია ერისთავი
გივი ცქიფურიშვილი
ლევან ავალიანი
გიორგი ცნობილაძე
მარიამ სიხარულიძე
ირაკლი მუსელიანი
ლანა ცერცვაძე
ნიკა ბენდელიანი
გიგა მამისეიშვილი
ირაკლი ჯიმშელეიშვილი

ქუთაისის №24 საჯარო სკოლა

პედაგოგი: გულიკო ჯობაძე
მოსწავლეები: ირაკლი აშორტია
ნოდარ მესხიშვილი
ბექა კახიძე
გვანცა ხალიანი
ანი გიორგაძე
გაგა გიორგაძე
მიხეილ ხარაბაძე
ნინო შალიკიანი
ჯემალ მონიავა
ლევან მხეიძე
გურამ ბილისეიშვილი
თამარ იობიძე
ფიქრია ელიზარაშვილი
ნიკა მიმინოშვილი
ნიკა კვეციტაძე

ქუთაისის №20 საჯარო სკოლა

პედაგოგი: ნინო ფხაკაძე
მოსწავლეები: თეკლა სანიკიანი
კესო მურცხვალაძე
ანი ყიფიანი
ნიკა ედიბერიძე
დავით მხეიძე
ჯონი ნაპოროვი
მარი კიკნაძე
მაკა კუხიანიძე
ანი ქარსელაძე
ლანა ჯაიანი
ლანა მინდიაშვილი
ნინო გიორგაძე
ქეთი ხეცურიანი
თამთა შალამბერიძე
ნათია დემეტრაძე
ნინო ჭელიძე

ქუთაისის №18 საჯარო სკოლა

პედაგოგი: ლია ბოგვერაძე
მოსწავლეები: ლუკა მელაია
ირაკლი თევზაძე
ბაია ბახტაძე
მარიამ ბენიძე
მარი ონიანი
ნინო ლომსიანიძე
ოლიკო მაღლაქველიძე
ლანა ალფაიძე
ლევანი კერესელიძე

ქუთაისის ნმ. ნინოს სახ. №3 საჯარო სკოლა

პედაგოგი: მარიკა ახვლედიანი
მოსწავლეები: თამთა მარგველაშვილი
ანა ძონენიძე
ქეთი არჩაია
ლევან ზურაბიანი
თორნიკე ბერაძე
დათო ბასილაძე
ელენე ძოდუაშვილი
ლილიანა კალანდარიშვილი

წყალტუბოს საერო სკოლა "ოცნება"

პედაგოგი: ცირა ბერეკაშვილი
მოსწავლეები: გივი იოსელიანი
ლევან ბოკელავაძე
თათია ჯიქიძე
ანა გრძელიშვილი
ვიქტორია სემიონოვა
თეონა ვარდანიძე
ქეთი კუხალეიშვილი
ალექსი ქავთარაძე
არჩილ ჩავჩიძე
ლიზი იოსელიანი

სოფ. ტყაჩირის საჯარო სკოლა

პედაგოგი: იამზე თუთფერიძე
მოსწავლეები: ნათია ხატიაშვილი
სალომე ჯანელიძე
ანა გაგოშიძე
ელენე ნამჩევაძე
რუსუდან გველესიანი
დემურ კაშია
მონიკა სინაურიძე
კესო ჯანელიძე
გიოა გოგაძე
გიორგი კუხიანიძე

სოფ. ცხუნკურის №1 საჯარო სკოლა

პედაგოგი: თინა მანაგაძე
მოსწავლეები: თორნიკე ჩიხლაძე
სალომე ჩიხლაძე
გრიგოლ მესხი
სულხან ჩირგაძე
გიორგი ეფრემიძე
გიორგი მალამბერიძე

სოფ. ოფურჩხეთის საჯარო სკოლა

პედაგოგი: ირინა ახალაძე
მოსწავლეები: ბაგრატ ტუკვაძე
როინ სიმსივე
ლუკა ხვადაგიანი
მარიამ ქორიძე
ქეთი ჯანელიძე
თენგო ახალაძე
ალეკო სოფრომაძე
ნათია ახალაძე
ნინო ძონენიძე
გელა ძონენიძე

სოფ. ბანოჯის საჯარო სკოლა

პედაგოგი: ქეთევან აფხაძე
მოსწავლეები: ავთანდილ ჭუმბურიძე
ბექა ზვიადაძე
ალეკო ონიანი
სალომე ჩოგოვაძე
ლანა მელაძე

სოფ. გვიშტიბის საჯარო სკოლა

პედაგოგი: მაგული ჩიხლაძე
მოსწავლეები: ვაჟა იობიძე
მალვა ქუთათელაძე
ბესიკ შვანგირაძე
თენგიზ ხაჭაპურიძე
გივი კიკალიშვილი
ნოდარ კიკალიშვილი
სულხან ნარსია
ანა კობახიძე
მანანა ხაბულიანი
აკაკი მაცაბერიძე
რევაზ დეკანოსიძე
რევაზ გოდერიძე
ნანა შვანგირაძე
ელზა ჯიმშელიშვილი
ნესტორ ქურასბედიანი
შოთა ჩიხლაძე
დალი კუჭავა
ნატა შვანგირაძე
ნორა დვალიშვილი
ქეთი ხურცილავა

თერჯოლის №1 საჯარო სკოლა

პედაგოგი: ნინო გურული
მოსწავლეები: ოთარ აბულაძე
მარიამ ცერცვაძე
მარიამ სირბილაძე
გიორგი არაბიძე
ირაკლი რობაქიძე
ნატო ნემსაძე
თეონა ნემსაძე
თეონა ლილუაშვილი
ნიკა მაკარიძე
კახა რობაქიძე
მარი კვატაია
მაგდა ჯანგიანი
გიორგი მემანიშვილი
ცოტნე ჭანტურიძე
ნინო ბოჭორიშვილი

სოფ. კვახჩირის საჯარო სკოლა

პედაგოგი: ხათუნა სალდაძე
მოსწავლეები: ნინო ჩხიკვაძე
დავით ჭინინაძე
მურმან ჭიჭინაძე
თამარ ჭიჭინაძე
გიგლა ყუფარაძე
ნინო ყუფარაძე
მამუკა ბუცხრიკიძე
სალომე ყუბანიძე
ანზორ აფრიდონიძე
დავით ჯანაშია

სოფ. ღვანკითის საჯარო სკოლა

პედაგოგი: ლია სახელაშვილი
მოსწავლეები: ქრისტინე რობაქიძე
ანა რობაქიძე
გვანცა გელხვიძე
თათია გელხვიძე
ლალი რობაქიძე
ქეთი რობაქიძე
ლილე პერანიძე

სოფ. ახალთერჯოლის საჯარო სკოლა

პედაგოგი: მაკა ჭანტურიძე
მოსწავლეები: მარიამ ამჟანდაძე
ანა თოდუძე
ამირან ძიძიშვილი
მალხაზ გოგიაშვილი
რატი ამჟანდაძე
ლაშა ქაშაკაშვილი
ლაშა ძიძიშვილი
სალომე აბჟანდაძე
მარიკა ჯანელიძე
ნინო ჩიტაძე
მარიკა დევიძე
ერეკლე ცხადაძე
გიორგი შეყილაძე
ნინო გოგიაშვილი

ზესტაფონის №7 საჯარო სკოლა

პედაგოგი: ნელი მალლაკელიძე
მოსწავლეები: ზურაბ ამირეჯიბი
გიორგი ბაქრაძე
ნანა ბერაძე
რუსუდან ბუაძე
გიორგი გაჩეჩილაძე
გრიგოლ გენაძე
თეონა ვარდუკაძე
დავით ვაჭარაძე
მიხეილ ზუზაძე
გიორგი კოვზირიძე
ზაზა მალალურაძე
თეონა მარაქველიძე
გიორგი მუმლაძე
მარიამ პერანიძე
ანანო ფერაძე
ანა ფორჩხიძე
ნოდარ ქურციკიძე
თნგო შავიძე
ქეთი ჯანელიძე
ნატა ჯაფარიძე

**ზესტაფონის დამოუკიდებელი სკოლა “
ანაბასისი”**

პედაგოგი: ქეთევან ედიბერიძე
მოსწავლეები: ელენე ძაბირაძე
გიგა სხილაძე
მარიამ შაქარაშვილი
გიორგი გრიგოლია

დაბა შორაპნის საჯარო სკოლა

პედაგოგი: ინგა თურქაძე
მოსწავლეები: ფიქრია ქამუშაძე
თამთა მახათაძე
სალომე კვანტიძე
მარიამ მშვენიერაძე
თამარ ქამუშაძე
გიორგი მახათაძე
იოსებ ჭანკვეტაძე
ბექა საყვარელიძე
მარიამ ბებიაშვილი
ელენე მშვენიერაძე

სოფ. ქვედა საქარის საჯარო სკოლა
პედაგოგი: მანია თუთარაშვილი
მოსწავლეები: მანია მიქაბერიძე
ბესო ბეჟუაშვილი
ნიკა ბიბილაშვილი
ნინო არაბიძე
პალიკო ჯანგიანი

დაბა ხარაგაულის №2 საჯარო სკოლა
პედაგოგი: ლია რამინიშვილი
მოსწავლეები: ზურაბ ამირეჯიბი
შალვა ბერაძე
ლევან გოგოლაძე
ნოდარ აბულაძე
ნინო დავაძე
დათო მაჭავარიანი
ჯაბა ცხოვრებაძე
მადონა შველიძე
თამთა თაბაგარი
ვაჟა ბლუაშვილი
მარი მალლაფერიძე
ანა ჭყოიძე
ლაშა მალრაძე
დავით აბაშიძე
ანა დეკანოსიძე

დაბა ხარაგაულის ე.ხარაძის სახ. №3 საჯარო სკოლა
პედაგოგი: მარინე ლურსმანაშვილი
მოსწავლეები: ქეთევან სხილაძე
თამთა მესხი
დემეტრე ჩიკვაიძე
მანია ბირკაძე
სოფო ეჯიბაძე
ბერიკა ციციშვილი
ოთარ ფერაძე
მანანა სვანიძე

სოფ. ბორის საჯარო სკოლა
პედაგოგი: ანი სახვაძე
მოსწავლეები: სპარტაკ ნიქაბაძე
ლანა ლონლაძე
გვანცა ბერაძე
ფერიდე ბერაძე
ორლა მაჭავარიანი
იური აბულაძე
თომა ბერაძე
ნანა მაჭავარიანი
ანა ოქრომჭედლიძე
მარიამ ხიჯაკაძე
ნინო თაბუკაშვილი
ვაჟა თუთბერიძე
ლევან ბერაძე
ნათია ოკრიბელაშვილი

სადგურ მარელისის საჯარო სკოლა
პედაგოგი: ვერა ოდიკაძე
მოსწავლეები: ნანა ჭყოიძე
მარიამ ფცქიალაძე
ივერი ფერაძე
შოთა ჭყოიძე
სალომე ყრუაშვილი
თონა ჭყოიძე

სამტრედიის №10 საჯარო სკოლა
პედაგოგი: ნინო აკოპოვა
მოსწავლეები: ნუნუ აკოპოვა
კარლო თევზაძე
თეონა ზაქარეიშვილი
თამაზ ტყეშელაშვილი
გივი კობრეიძე
ნოდარ ჩხაიძე
სალომე რურუა
სალომე ნიკოლეიშვილი
ლევან ლომია
მარიამ კვერნაძე
ლაშა მიგინეიშვილი
მარიამ კვერნაძე
გიორგი კიკნაძე

სამტრედიის №12 საჯარო სკოლა

პედაგოგი: გულნარა ონიანი
მოსწავლეები: შოთა პაპავა
ბექა სულაქველიძე
თათია კუცია
ნინო კოპალეიშვილი
შოთა ხაფავა
ლევან აბზიანიძე
თორნიკე სანიკიძე
ანა შენგელია
ქრისტინე ჩაჩუა
მიხეილ ლომიძე

საჩხერის №3 საჯარო სკოლა

პედაგოგი: მარიკა გოშაძე
მოსწავლეები: მარიამ ბრეგვაძე
სალომე კუჭაშვილი
ირაკლი ამირანაშვილი
ნინო ზაბახიძე

სოფ. ქორვილის საჯარო სკოლა

პედაგოგი: ნანა კომლაძე
მოსწავლეები: ნატო წერეთელი
ლია ივანაშვილი
ნინო სადუნიშვილი
ირაკლი აბრამიშვილი
გაბა გრძელიშვილი

ჭიათურის №2 საჯარო სკოლა

პედაგოგი: ცირა ბრეგვაძე
მოსწავლეები: ვანო ტაბატაძე
ელენე კობეშვიძე
პავლე გოგოლაძე
ანა ყიფშიძე
გიორგი გოგოლაძე
ანი მოდებაძე
ალექსანდრე ოთანაძე
გიორგი მეგრელიშვილი
აკაკი დარბაიძე
შოთა ბრეგვაძე

ჭიათურის №1 საჯარო სკოლა

პედაგოგი: მზია მუმლაძე
მოსწავლეები: ნინო ჭუმბურიძე
ივანე ჯაჯანიძე
მარიამ ჩაჩანიძე
ნოდარ ციციშვილი
სალომე ხანიშვილი

სოფ. კაცხის საჯარო სკოლა

პედაგოგი: მაგდან ლულუნიშვილი
მოსწავლეები: ელისო ცერცვაძე
ნათია ცერცვაძე
სალომე ცხოვრებაძე
მარიამ მოდებაძე
პაატა მოდებაძე
გიორგი მოდებაძე
ვლადიმერ კაპანაძე

ბაღდათის №2 საჯარო სკოლა

პედაგოგი: მაია ლაჭყევიანი
მოსწავლეები: მარი მაშანიშვილი
მაია გუმბერიძე
ლიკა ენდელაძე
ნიკოლოზ ქოჩიაშვილი
თამარ მაჩიტაძე
ლალი გორგოძე
მარი კბილაშვილი
მარი ლომიძე
ლევან რობაქიძე
ანა დარჯანია
ლევან ქარაბაკი
ელენე ქარაბაკი
თამარ კიკნაძე
ზურა ტაბეშაძე

სოფ. ზედა დიმის საბაზო საჯარო სკოლა

პედაგოგი: მარიკა გუმბერიძე
მოსწავლეები: მარი გიგამვილი
ბიძინა გაგუჩავა
იულონ ბუცხრიკიძე
თაზო ბუცხრიკიძე
თეონა თოდაძე
ნინო კბილაშვილი

სოფ. ფერსათის №2 საჯარო სკოლა

პედაგოგი: ლია ტაბეშაძე
მოსწავლეები: მალხაზ ბუიძე
მინდია თავხელიძე
მირიან იოსებაშვილი
ზურაბ ზივზივაძე
ლევან კოვზაძე
ირაკლი ჩოგოვაძე
ანა კბილაშვილი
ანა აბულაძე
ანა კვეტენაძე

სოფ. დიმის საჯარო სკოლა

პედაგოგი: ლია გრძელიძე
მოსწავლეები: ლონდა კვეტენაძე
თეონა წითაძე
დავით მაჩიტაძე
ნატო ნატრიაშვილი
თეონა სახამბერიძე

ტყიბულის №1 საჯარო სკოლა

პედაგოგი: მანანა გოგსაძე
მოსწავლეები: ანა ობოლაძე
ანა კვირიკაშვილი
ზაზა არაბიძე
გვანცა გვენცაძე
ნიკა ქათამაძე
თორნიკე ლომთაძე
ირაკლი ფოფხაძე

სოფ. მუხურის №1 საჯარო სკოლა

პედაგოგი: ლია ჯიხვაშვილი
მოსწავლეები: ელისო ბუცხრიკიძე
დავით ბუცხრიკიძე
ირინა ჯიხვაშვილი
დიანა სახელაშვილი

სოფ. სოჩხეთის საჯარო სკოლა

პედაგოგი: მერი გოტიაშვილი
მოსწავლეები: თამრიკო არსენიძე
იმედა მინდიაშვილი
მარიამ სირბილაძე
დავით დარსაძე
თორნიკე ცნობილაძე

სოფ. სანირის საჯარო სკოლა

პედაგოგი: ლენა ყვავაძე
მოსწავლეები: ქეთი კუბლაშვილი
მარი კუბლაშვილი
გოგი ამოთია
გოგი სოფაძე
ანი გვეტაძე
ანა ჭანტურია
ქრისტინე ჭელიშვილი
იუზა სოფრომაძე

სოფ. კურსების საჯარო სკოლა

პედაგოგი: ნანა სოფრომაძე
მოსწავლეები: ერეკლე უკლება
გიორგი გიორგაძე
ზურა ჭოხონელიძე
გურანდა გოგოლაშვილი
მარი ბერეკაშვილი

ხონის №2 საჯარო სკოლა

პედაგოგი: ნათელა ამამუკელი
მოსწავლეები: ნინო სანოძე
ნინო კაკაბაძე
ნონა ბენდელიანი

სოფ. გორდის საჯარო სკოლა

პედაგოგი: თინა მელაძე
მოსწავლეები: თამუნა ბობოხიძე
ანა ბობოხიძე
გიორგი კირთაძე
გიორგი ბობოხიძე
გივი კირთაძე
ილო გელენიძე
ნატო ჩხეიძე
მარინა ბობოხიძე
რევაზ კირთაძე
ბესიკ უგულავა

სოფ. გოჩაჯიხაიშის საჯარო სკოლა

პედაგოგი: მთვარისა კაკაბაძე
მოსწავლეები: ლელა ლალაძე
ანა აბზიანიძე
ნათია ჩომახიძე
ლანა აბზიანიძე
ლიკა ლოლობერიძე

ვანის №1 საჯარო სკოლა

პედაგოგი: ნანული კახაძე
მოსწავლეები: თეა ბოლქვაძე
ყანა კაპანაძე
ლალი შარაშიძე
ჯემალი ბელთაძე
თეონა მეფარიშვილი
თორნიკე ახვლედიანი
ნათია მალლაკელიძე
ბექა მიქაძე
ლიკა გოგაბერიშვილი
ზურა აბრამიძე

სოფ. სულორის საჯარო სკოლა

პედაგოგი: დათო გაბუნია
მოსწავლეები: სოსო დვალიშვილი
ივერიკო დვალიშვილი
სალომე დვალიშვილი
სალომე კაპანაძე
ბაჩუკი ადგიშვილი

სოფ. ზედა ვანის საჯარო სკოლა

პედაგოგი: მალინა ხარძეიშვილი
მოსწავლეები: გრეტა თვალაბეიშვილი
გიგი თვალაბეიშვილი
რაული ჯულაყიძე
იური ადგიშვილი

ვანის №2 საჯარო სკოლა

პედაგოგი: თეონა ადგიშვილი
მოსწავლეები: ოთარ ლასხიშვილი
სოფო დვალიშვილი
საბა გიორგაძე
თამარ ღვინერია
ნინო ქიმუცაძე

სოფ. სალომინაოს საჯარო სკოლა

პედაგოგი: როზა ერისთავი
მოსწავლეები: თეონა არველაძე
ხათუნა შათირიშვილი
ნიკო ერისთავი
მალხაზ ვაშაყმაძე
მაგდა ქარჩხაძე
გაგა სანიკიანი
ანა ახალაძე
ლანა ლაჭყეზიანი
გვანცა შათირიშვილი
ველინა ერისთავი
ანა სანიკიანი

სოფ. შუამთის საჯარო სკოლა

პედაგოგი: თალიკო ღვინიაიანიძე
მოსწავლეები: მარიამ ბერკაძე
გიორგი კორძაძე
ხატია მელაშვილი
ზინა ოჩხიკიძე
თამარ მაჭარაძე
თეა ძაგნიძე
ნუგზარ ახოზაძე
თმარ ახოზაძე
ლალი ვაშაყმაძე
მარიამ ხუციშვილი
მერი გაგუა
ნატა ტრაპაიძე
ნანული ღვინიაიანიძე
ნიკოლოზ სულაბერიძე
შოთა ძიგვაშვილი
თორნიკე ნულაია
თამარ ძაგნიძე

თურაშაულის ვაშლი
ქუთაისის №20 საჯარო სკოლა

კოლხური ზზა. „შენს სილამაზას ჩვენი ტრფოზა ესაფესურა“
ქუთაისის №16 საჯარო სკოლა

მეღვეღვის არყი. „მასაც სომ სტკივან?!“
ქუთაისის წმ. ნინოს სახ. №3 საჯარო სკოლა

ქელქვა. „გავუფრთხილდეთ ბუნებას!“

ქუთაისის №24 საჯარო სკოლა

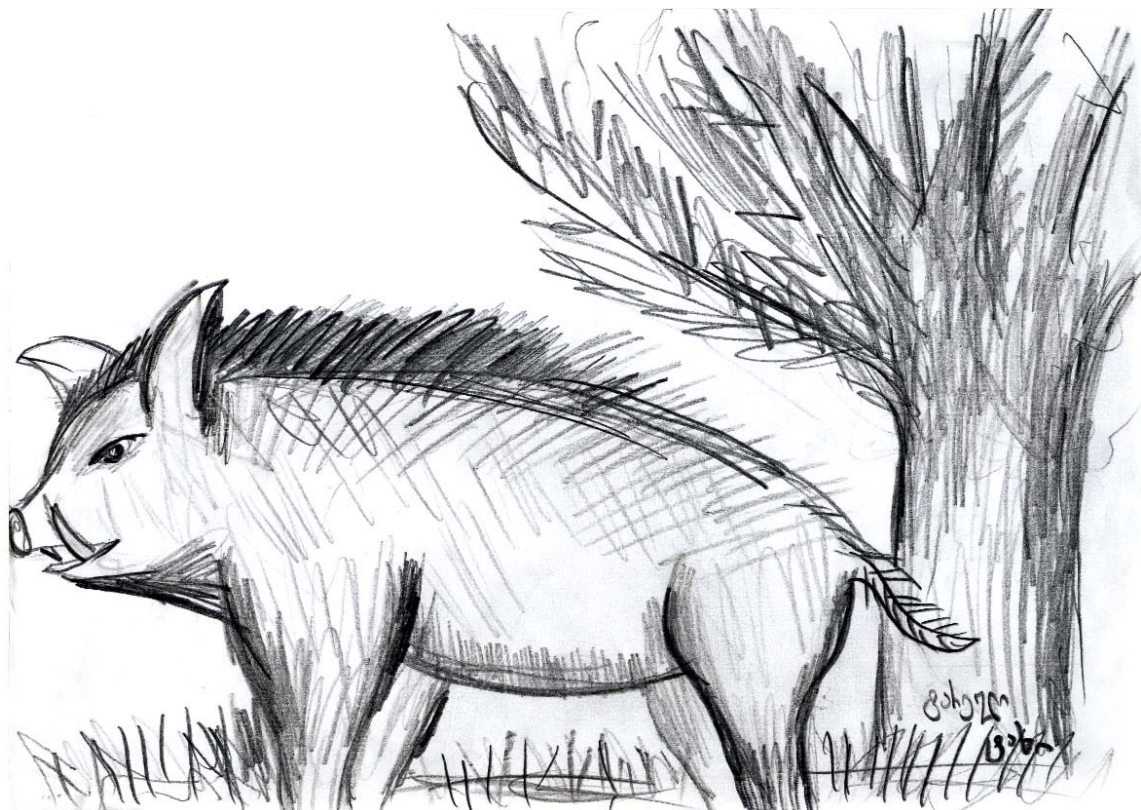

მსხლის ჯიბი „გვიდნითელა“ და მოლალური

ქუთაისის №18 საჯარო სკოლა

კოლხური ზზა. „ჩვენც მათი პედი გველის - უფალო დაგვიფარე!“
წყალტუბოს საერო სკოლა „ოცნება“

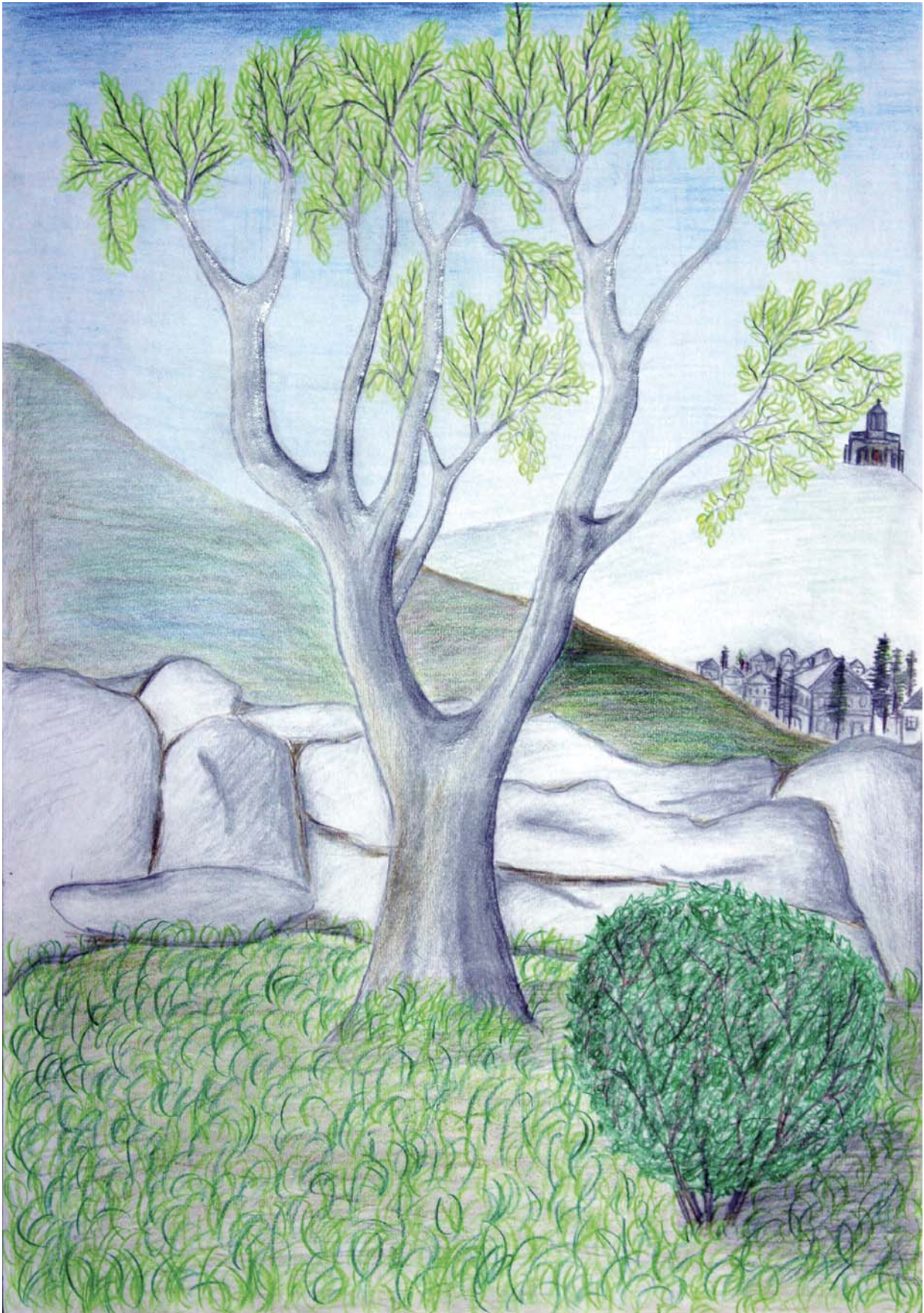
გარეული ღორი. „გარეული ტახი - ტყის უბაღლო სანიტარი!“
სოფ. ცხუნკურის საჯარო სკოლა

ქელქვა. „ტყე შეუნახე შვილებსა!“

სოფ. გვიშტიბის საჯარო სკოლა

ქელქვა. „სათაფლიის ნაკრძალის უნიკალური მცენარე“
სოფ. ბანოჯის საჯარო სკოლა

სვანო. „სვანო - ჭალის ვერხვი“

სოფ. ოფუჩხეთის საჯარო სკოლა

ალვის ხე. „შეჩერდი ალაშიანო!“

სოფ. ტყაჩირის საფარო სკოლა

ალოვის ხე წმინდა გამოიყენებოდა მინერალსაცავი ზოლოების გასაშენებლად. თუმცა 1990- იანი წლებიდან მოყოლობული სამსახური ინტენსიური ბრებოდა მათი გასაღება და მინერალსაცავი ზოლოების განადგურება.

მინერალსაცავი ზოლოები იცავს ნიარაგს ქართლ გამოიყენებოდა. მინერალსაცავები წინ ელოდება ქარს და ამცირებს მის სიქარს. შილაგადა ი ქართლ ყარუგას ძაღას და ვერ ამცირებს ნიარაგის ბრას. ნყოფიერი თების გაფასებას.

გარდა ამისა, მინერალსაცავი ზოლოები აუმჯობესებს მოცემულ ალვილზე მიწროყოფილ მინერალსაცავებს და წმინდა მოიხრება ერთ-ერთი გლობალური მინერალის – ყლიმსის ცულოლოების ყარულოთი გაყოფის შიქარბილოებლო სამყაროება.

აღმოსავლეთ საქართველოში, შინაქის ვილოებზე, წმინდი ყლიმსის ცულოლოების ზემოქარების შიქარბილოებლად, გარემოს რაცის სამინისტრომ, გერმანიის მოარობასთან და გერმანიის საერთაშორისო თანამშრომლობის საზოგადოებასთან (GIZ) თანამშრომლობით, გააშენა მინერალსაცავი ზოლოები. თუმცა ამ მინერალსაცავებისთვის გამოიყენებული იყო არა ალოვის ხე, არამედ ძირითადად იყანი, აყისი, თესი და სხვა, რაც განალოვის ხეს სჯირებას წყალი და მინერალ შინაქის ვილოებზე ის ვერ განახლებას.

მდინარის კიბო. „მონყვლადი მდინარის კიბო“
თერჯოლის №1 საჯარო სკოლა

ზამბახი

სოფ. კვახჭირის საჯარო სკოლა

„სიცოცხლე ბრძელდება“
სოფ. ღვანკითის საჯარო სკოლა

აკაცია. „სე მარტოსული“

სოფ. ახალთერჯოლის საჯარო სკოლა

კურდღელი. „კურდღელი საფრთხეშია“

ზესტაფონის №7 საჯარო სკოლა

ქალქვა. „წარბი ჩემი იმედია“
ზესტაფონის სკოლა „ანაბასისი“

ნიამორი. „ვანი ჩვენს პატრონს, ჩვენი ყოფის თავი და ბოლო ჭამა და საჭმლის მონელება თუ არის მხოლოდ“

დაბა შორაპნის საჯარო სკოლა

თანამედროვე ზოომანჩეების ძირითადი რასნიშნულობებსა გარაშეიხებებს
საფრთხის ჭკმ მყოფი ცხოველების გარაშეიხებებს რა მათი ზუნებში
რასნიშნებს ახუ რიხინციგრასია.

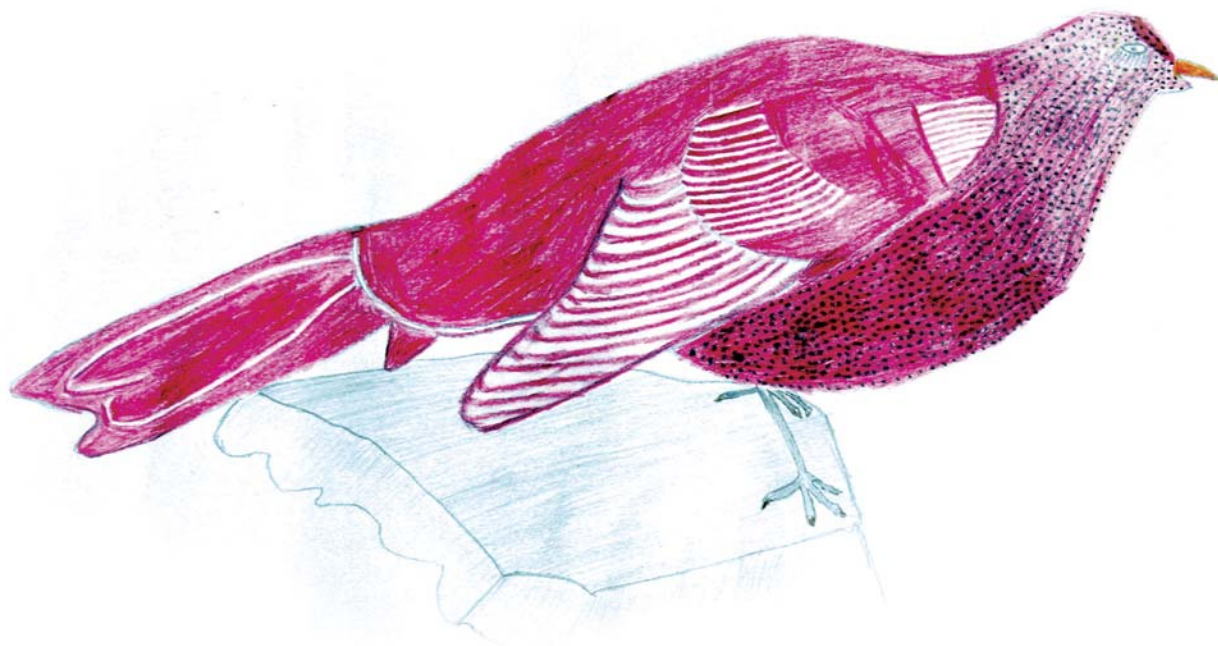
სნეთ სამუშაოში. გარემოს რასუნის სამინისცროსთან რა ამავე სამინ-
ისცროს რასუნოთი ცერნიცროსიების სააგინცროსთან ერითარ თბიროსის
ზოომანჩეიტ ილოებს მონას'ილოებს. ამჟამარ სრებს ჭურციყის (იგოვე ვეინო-
ნის) გარაშეიხებებს რა იგეგმებს მისი ზუნებში რასნიშნებს.

რასე შეიხებს ნიამორს. რიქინციგრობით თბიროსის ზოომანჩეში ნიამორი
არ ბინარობს.

ქელქვა. „შიჩრდი! სახეობა გადაშენების პირასა“

სოფ. ქვედა საქარის საჯარო სკოლა

დიდი კოჭოლა. „ბუნების მშვენიება“

დაბა ხარაგაულის №2 საჯარო სკოლა

ირემი. „ტყის მშვენივა“

სოფ. ქვედა საქარის საჯარო სკოლა

მურა ღათვი. „რა ღავაშავე ასეთი?“

სოფ. ბორის საჯარო სკოლა

ცნაი ეხოხიანები
კლასი ძოქოემნოფიჩი
ნაჰომოდვეჩი ნაჟი.

ნავი. „რა სიმდიდრე გახდა გადასარჩენი“

სადგ. მარელისის საჯარო სკოლა

აჭთარი

სამტრედიის №10 საჯარო სკოლა

მურა ღათვი. „რა დაგიზავა...“

სამტრედიის №12 საჯარო სკოლა

რასთვის ბელოებს მართლაც
ბშირსა სხვრებზე რიგსორნებთან
რას სხვს უსწავრობს ადგილობთან
სხროს უსწავროს ტალოებში. ეს
რიდი წრობოღმსა. ვინაიდან
ტხოველის შერსხვის წრობები აქ
უწარვინია.

ეს რასოები თაქყოფრსა უსწ-
წრობობის სსაქყოფრსა.

მურა ღათვი. „მურა ღათვი ტყვეობაში“

საჩხერის №3 საჯარო სკოლა

ოვოვი. „რას მერჩი ადამიანო“

სოფ. ქორვილის საჯარო სკოლა

ბარამზო

ჭიათურის №1 საჯარო სკოლა

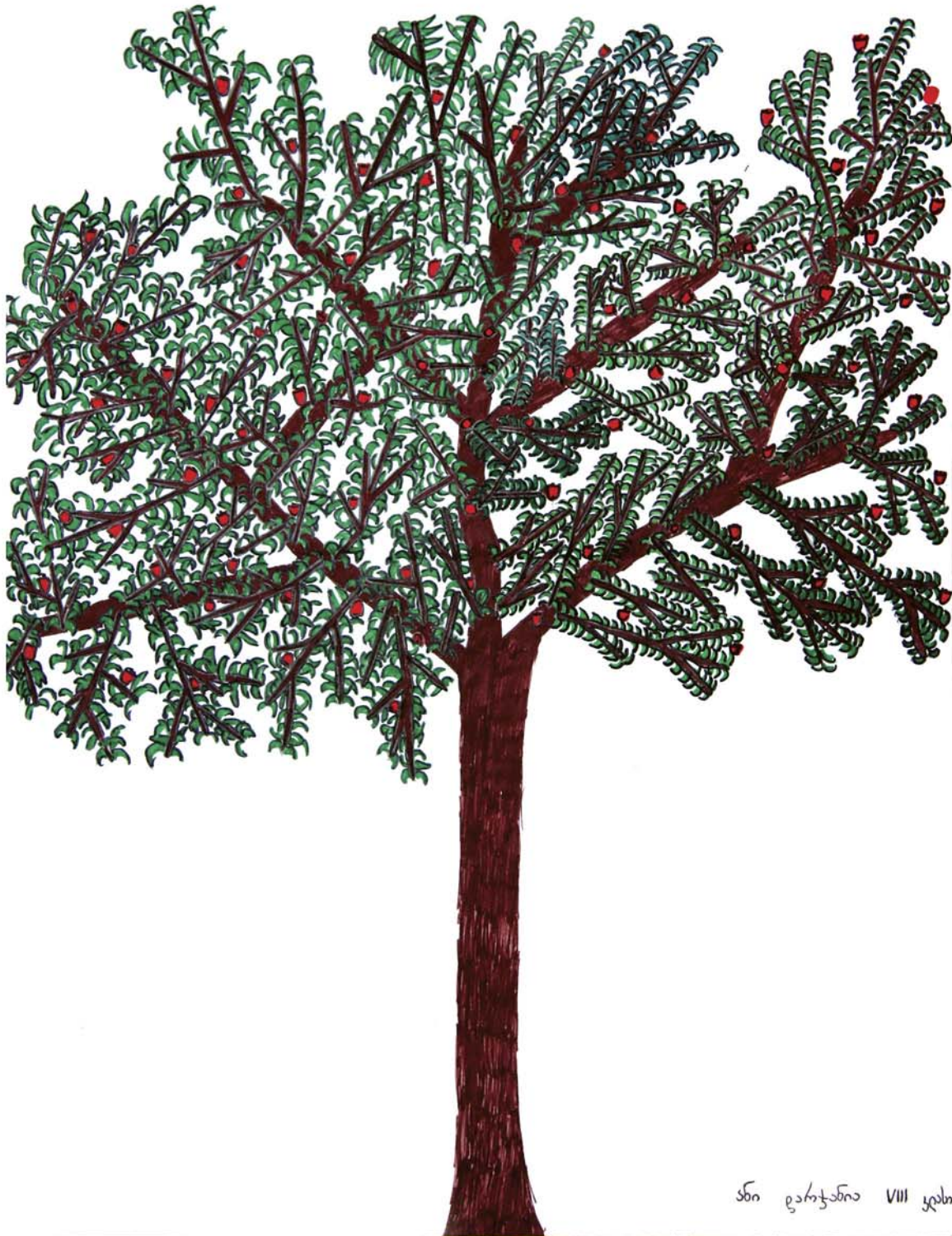
ფოცხვერი. „მათ დახმარება სჭირდებათ“

ჭიათურის №2 საჯარო სკოლა

გარეული კურდღელი

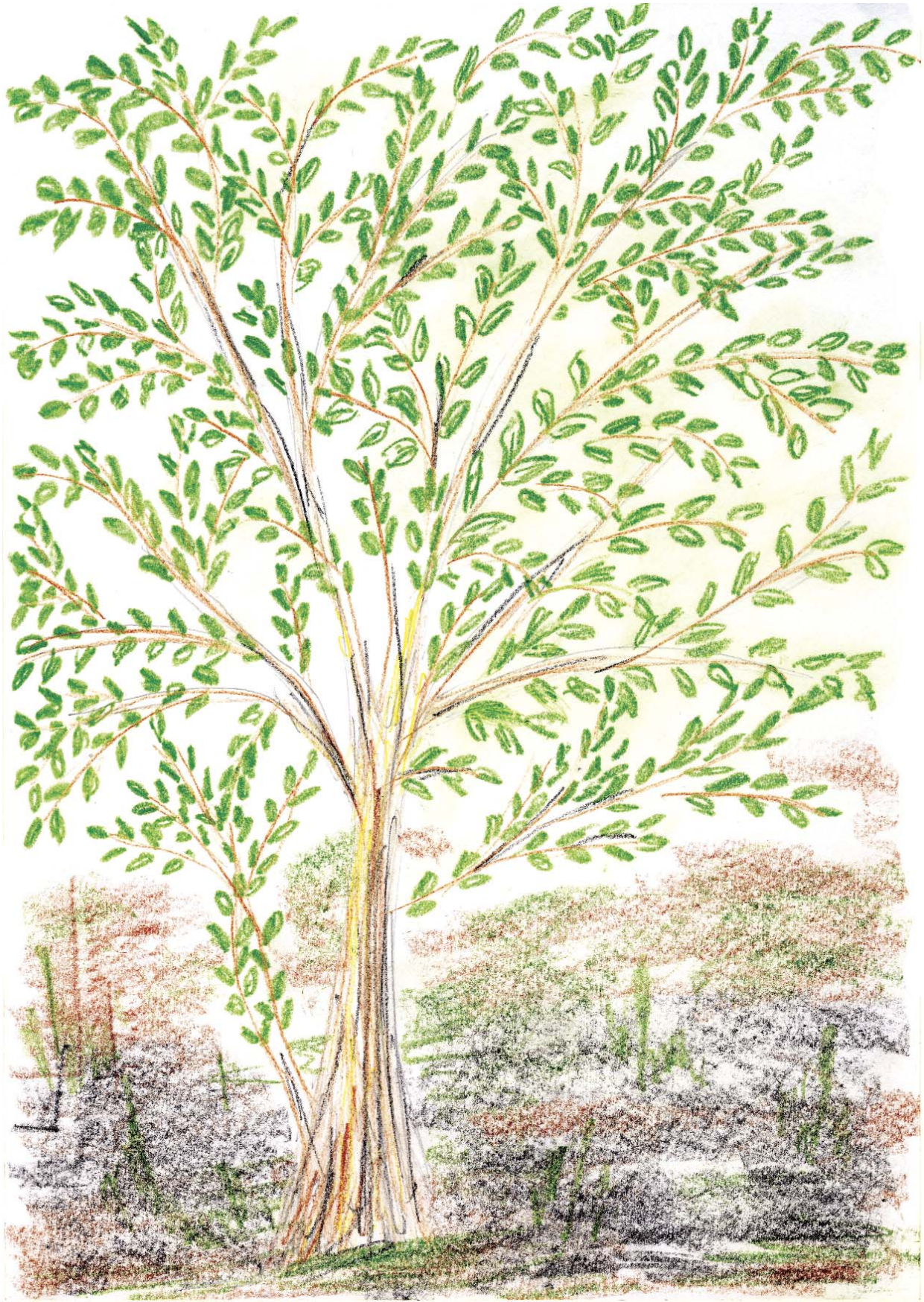
სოფ. კაცხის საჯარო სკოლა

ანი დარჯანი VIII კლასი

უთსოვარი. „უთსოვარი დანმარეზას ითსოვს“

ბაღდათის №2 საჯარო სკოლა

იზანი (კოჰიტო). „იზანი - გუნაზის მშვენიერება“

სოფ. ზედა დიშის საჯარო სკოლა

წავი. „წავი მდინარის პირას“

სოფ. დიშის საჯარო სკოლა

შველი. „შველი - ბუნების მშვენიეა“

სოფ. ფერსათის №2 საჯარო სკოლა

თინეჯარი
გომონა
ქუჩქუი.
მახვის

ტყიშელის №1 საჯარო
სკოლის VIII^შ კლასის მოსწავლე
ანი ობოლაძე.

მარვი. „თინეჯარი გომონა მარვის ქუჩქუი“

ტყიშელის №1 საჯარო სკოლა

ყურყუმელა. „მეც ბუნების ნაწილი ვარ“

სოფ. მუხურის საჯარო სკოლა

წავი. „წავი დამბრალ ტბასთან“

სოფ. სოჩხეთის საჯარო სკოლა

შქერი ჩვენს სოფელში (ტყიბული, სოფ. სანირე) მრავლად იყო. მას განსაკუთრებით უყვარს ჩრდილი.

გამოვიკითხეთ უფროსებში და გავიგეთ, რომ წინათ შქერს იყენებდნენ ეზოების შესაღობად, სასიმიდეების მოსაწნავად. შქერს ხმარობდნენ დღესასწაულებზე. მაგალითად, სანირეში ყოფილა ხის სკოლა აივნით. მის ბოძებს ბავშვები შქერის ტოტებით რთავდნენ.

მაგრამ შქერის შემცირება ამას არ გამოუწვევია. უფროსების და ჩვენი დაკვირვებით მისი შემცირება გამონვეული არის წაბლის ხის განადგურებით, რადგან წაბლს გაუჩნდა დაავადება „კიბო“ და წაბლის ხეების განადგურებამ გამოიწვია შქერის შემცირებაც.

სოფ. სანირის საჯარო სკოლის VII კლასის მოსწავლეები ქრისტინე ჭელიშვილი და იუზა სოფრომაძე

შქერი

სოფ. სანირის საჯარო სკოლა

ყუყუასიური სალამანდრა Merten-siella caucasica ბინარობს მცირე ყუყუასიონის რასაკოვით ნაწილის მთის ტყეებში რა სუბ-არაქტიურ ზონაში. მთის წყაროებთან. სალამანდრა იხეივ ატეილოებში ბინარობს. წადაც წყალი არ არის რაბინდყოლებული.

კავკასიური სალამანდრა
Mertensiella caucasica

კავკასიური სალამანდრა. „იპვიათი ამფიბია“

სოფ. კურსების საჯარო სკოლა

ცაცხვი. „წირწირა“
ხონის №2 საჯარო სკოლა

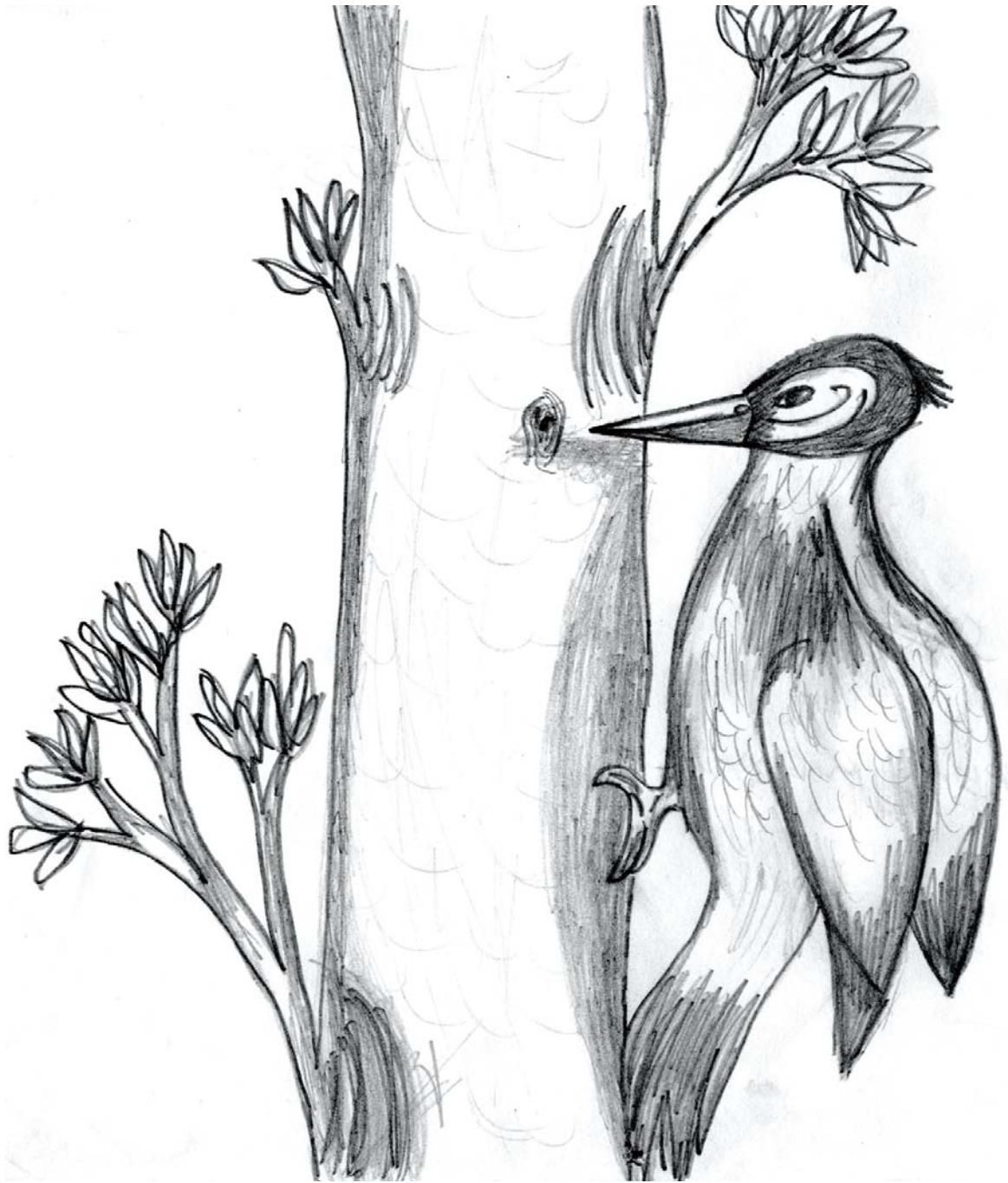
კალმახი. „კალმახი ბუნებაში“

სოფ. გორდის საჯარო სკოლა

ჩვენი სოფელი გორდი მდებარეობს კავკასიონის სამხრეთ კალთებზე. სოფელს ზემოდან დაჰყურებს თურჩუს მთა, რომელიც მდიდარია მდინარეებითა და ნაკადულებით.

როგორც სოფლის ხანდაზმული მაცხოვრებლები გვიამბობენ, ეს მდინარეები მდიდარი ყოფილა წითლად დანინკლული კალმახებით. დღესდღეობით ეს თევზი გაიშვიათებულია თურჩუს მთის ნაკადულებში და ემუქრება გადაშენება, რაც გამოწვეულია, როგორც ადგილობრივი, ასევე მოსული სტუმრების არაკეთილსინდისიერებით. ისინი თევზის დაჭერას წესების დაცვის გარეშე ახდენდნენ.

სოფ. გორდის საჯარო სკოლის მოსწავლეები

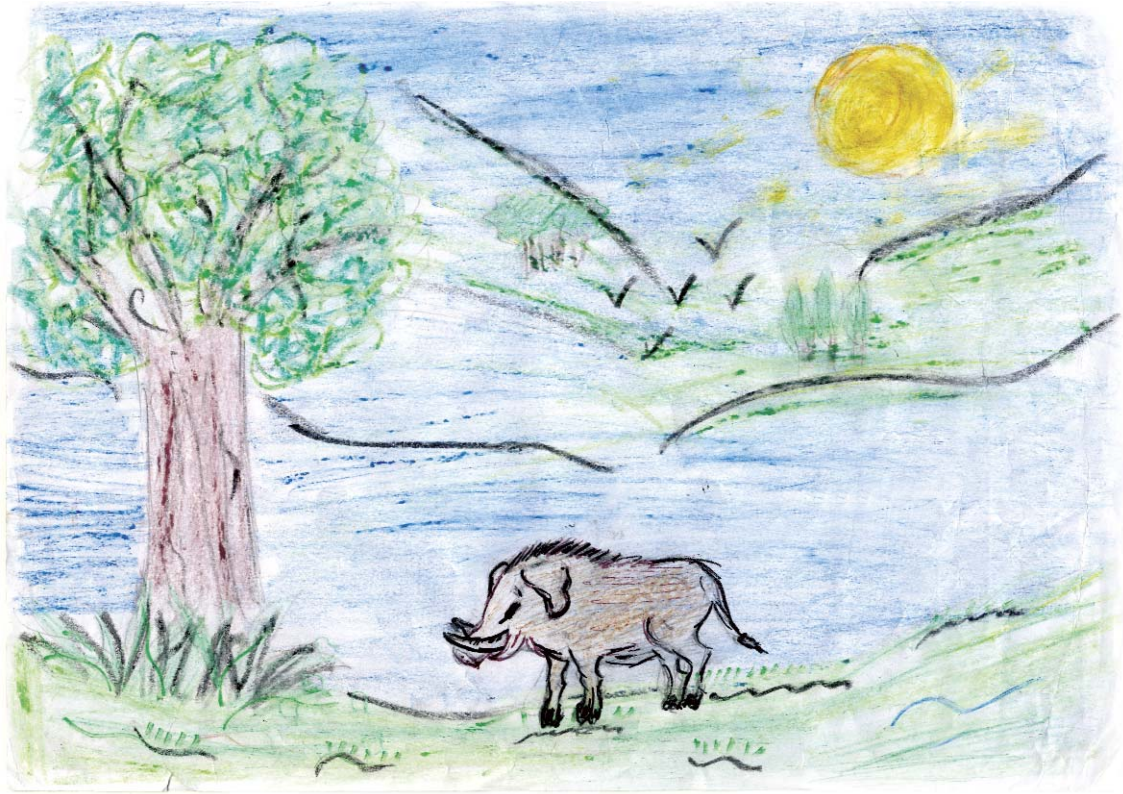
კოდალა. „ტყის სანიტარი“

სოფ. გოჩაჯიხაიშის საჯარო სკოლა

კოდალა გოჩაჯიხაიშის ტერიტორიაზე გვხვდება მცირე რაოდენობით “გოგავეების” ტყეში.

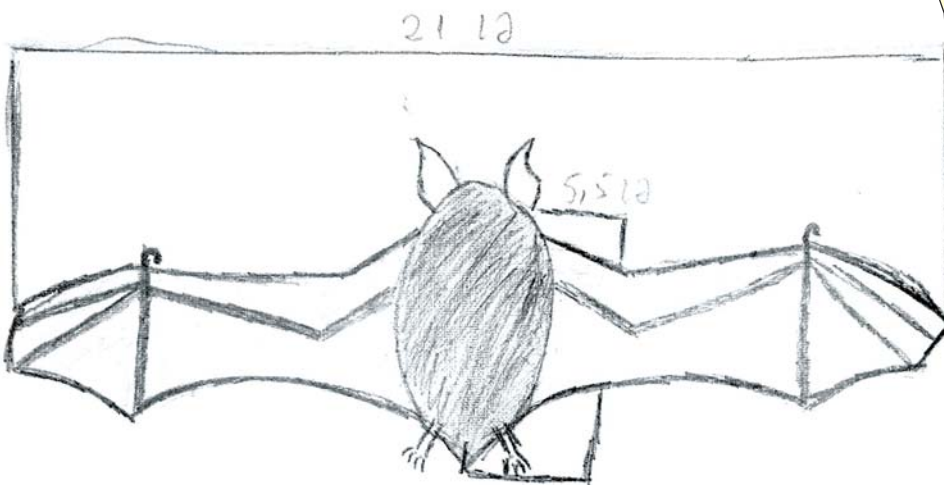
ამ ფრინველის შემცირების მიზეზია ტყეებისა და ბუჩქნარების გაჩეხვა. საჭიროა დაცვის ღონისძიებების ჩატარება.

სოფ. გოჩაჯიხაიშის საჯარო სკოლის მოსწავლეები

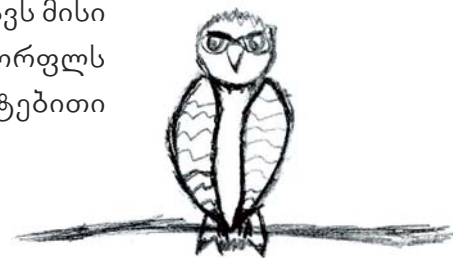
გარეული ღორი

ვანის №1 საჯარო სკოლა

საინტერესო ფაქტი:
 ღამურას სელოფრთიანების
 რიგის ერთსაფრთოი
 ცხოველია. რომეღოსაც
 სრულოყოთილი ფრებს
 შეუძლია. ცნობილია, რომ
 ღამურები რეკამინ"ზე უფრო
 50 მილიონი წელიწადის
 აწინებობენ. ღამურას
 ისვენებს რა იძინებს თავით
 ქვეით სამოციციბულო
 მდგომარეობაში.

ღამურების შემცირების მიზეზია შესაფერისი ადგილსამყოფელის სიმცირე, შემანუხებელი ფაქტორების გაძლიერება, ფულუროიანი ხეების გაჩეხვა და სხვა. შემცირების ერთ-ერთი მიზეზია აგრეთვე ადამიანების ცრურწმენა – ღამურას ადამიანი კლავს მისი სისხლისთვის, თითქოს ღამურას სისხლი სახეზე ჭორფლს აშორებს. ამიტომ აუცილებელია მოსახლეობაში განმარტებითი სამუშაოს ჩატარება სახეობის დაცვის შესახებ.

ღამურა

სოფ. შუამთის საჯარო სკოლა

ვაზი ალადასტური. „ბადავარჩინოთ ალადასტური“
ვანის №2 საჯარო სკოლა

ქელქვა. „ტყე შეუნახე შვილებსა“

სოფ. სალომინაოს საჯარო სკოლა

ცოცხალი ფურცლები ბუნებაში არ არსებობს. შედგება მისა და ვერც იკნება წითელ ნუსხაში შეყვანილი. ცოცხალი და ფოტოგრაფი სხვადასხვა სახეობებისა და სხვადასხვა ოჯახების წარმომადგენლები არიან: ცოცხალი შედის ძალოისებრთა ოჯახში (აქვრივ თვლიან). რომ ის შინაური ძალოის წინაპრია). ფოტოგრაფი კი ყველაზე ოჯახის წარმომადგენელია. ყველა და ძალოის შეყვარება კი ბუნებაში არ ხდება და შეუძლებელია.

ტურაფოცხვარი. „ტურაფოცხვარი ზამთარში“

სოფ. სულორის საჯარო სკოლა

ცაცხვი. „ტყე შეუნახე შვილებსა“

სოფ. ზედა ვანის საჯარო სკოლა

კახეთი

დედოფლისწყაროს მუნიციპალიტეტი
დედოფლისწყაროს №1 საჯარო სკოლა
დედოფლისწყაროს №2 საჯარო სკოლა
სოფ. ზემოქედის №1 საჯარო სკოლა

ლაგოდეხის მუნიციპალიტეტი
სოფ. ქაბუკიანის საჯარო სკოლა
სოფ. აფენის №2 საჯარო სკოლა

გურჯაანის მუნიციპალიტეტი
სოფ. შაშიანის საჯარო სკოლა
სოფ. ბაკურციხის საჯარო სკოლა
სოფ. კაჭრეთის საჯარო სკოლა

ახმეტის მუნიციპალიტეტი
ახმეტის №1 საჯარო სკოლა

კამპანიაში ჩართული მოსწავლეები კახეთის სკოლებიდან

დედოფლისწყაროს №1 საჯარო სკოლა

პედაგოგი: თამრიკო თარაშვილი
მოსწავლეები: პაატა კიკილაშვილი
თამთა ჯანიაშვილი
ქეთევან სეფიაშვილი
თამარ ბიკაშვილი
გიორგი ყოჩიაშვილი

დედოფლისწყაროს №2 საჯარო სკოლა

პედაგოგი: გულნარა ღორაშვილი
მოსწავლეები: ელისო არაბული
ქეთინო შანშიაშვილი
ლიკა ლოლაშვილი
ნატალი მაძღარაშვილი
სოსო კიკილაშვილი

სოფ. ზემოქედის №1 საჯარო სკოლა

პედაგოგი: ნანული ხუმარაშვილი
მოსწავლეები: თორნიკე ბუჩუკური

სოფ. ჭაბუკიანის საჯარო სკოლა

პედაგოგი: ციური პეტრიაშვილი
მოსწავლეები: ნანა ლავთაძე
მარიამ ბარბაქაძე
ნინო მეტრეველი
ქეთევან ბარბაქაძე
ნინო კაპანაძე

სოფ. აფენის №2 საჯარო სკოლა

პედაგოგი: ანა ნადირაძე
მოსწავლეები: გირგი ბიბილაშვილი
ქეთი ფერაძე
ფიქრია ჩაჩანიძე
სოფიო თაბაგარი
ხათუნა ოშიაძე
მერი ასანიძე

სოფ. შაშიანის საჯარო სკოლა

პედაგოგები: თამარ თვალთაშვილი,
ნინო კანაშვილი
მოსწავლეები: დავით კაკიაშვილი
რობინ ბინკინაშვილი
მარი კაკიაშვილი
მარიამ ჯაჭვაძე
ერეკლე ჩეკურიშვილი
ნინო ქართლელიშვილი
ნატო ბინკინაშვილი
თეონა ბაზანაშვილი
ვანო კველიშვილი

ბაკურციხის საჯარო სკოლა

პედაგოგი: ანა მკერვალიძე
მოსწავლეები: მირანდა ქრისტესიაშვილი
თათია ჯადუგიშვილი
ქეთი სამადაშვილი
ირაკლი ლუაშვილი
ვაჟა ბედუნაშვილი
დიანა ჯამასპიშვილი
დათო ჯამასპიშვილი
თამარ ლუაშვილი
სალომე ბრეგვაძე
მარი ბეროზაშვილი

სოფ. კაჭრეთის №1 საჯარო სკოლა

პედაგოგი: ნინო გეთიაშვილი
მოსწავლეები: გირგი შიოშვილი
ნინო ქიტოშვილი
მარიამ რაქვიაშვილი
ქეთევან ორველაშვილი
რეზო კუპრაგიაშვილი
შავლეგ ბაცანაძე
სალომე მაზანიშვილი
თორნიკე ორველაშვილი
ბაჩანა ბაცანაძე
ანი მთავრიშვილი
მაკა ლაზაშვილი
ლადო ზირაქაშვილი
თემურ ქიტოშვილი
თეა ქიტოშვილი
ნაზი ქიტოშვილი
სალომე ბაზერაშვილი
მარიტა ასლამაზაშვილი
თამუნა ლაზაშვილი
ანი ორველაშვილი

ახმეტის №1 საჯარო სკოლა

პედაგოგები: თამილა ჯანბეგაშვილი,
მაია გოგილაშვილი
მოსწავლეები: ეთერ ხითარიშვილი
ანი ონიაშვილი
ელენე ჩაკურიშვილი
სალომე ხუბეჯიშვილი
შალვა ბაიაშვილი
დავით ალავიძე
გიორგი გრძელიშვილი

ზოლუბიანი აფთარი

დედოფლისწყაროს №1 საჯარო სკოლა

ზოლუბიანი აფთარი. „ღაპიცვათ ზოლუბიანი აფთარი“

დედოფლისწყაროს №2 საჯარო სკოლა

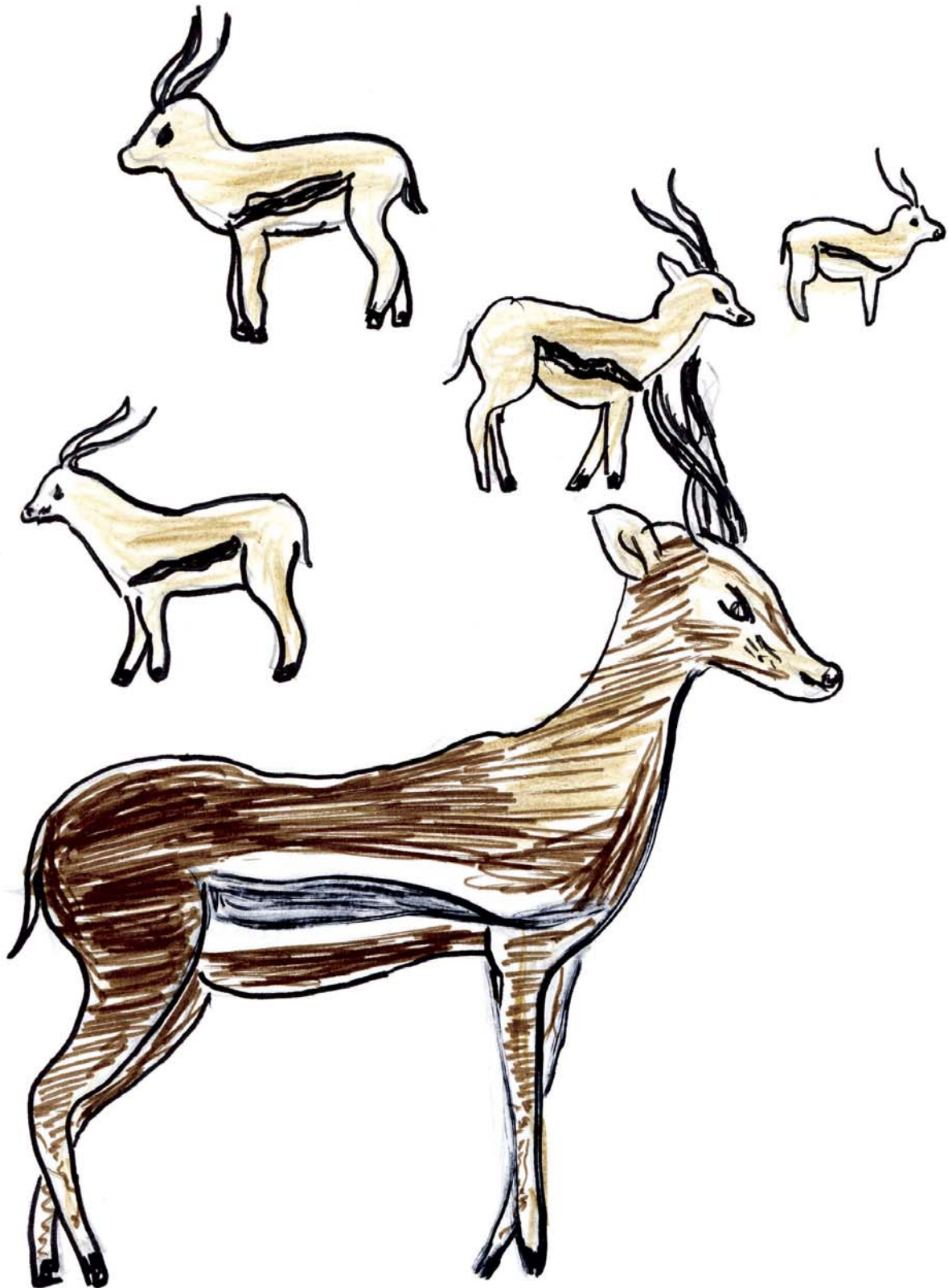
გარეული ღორი

სოფ. ზემოქედის №1 საჯარო სკოლა

სამკურნალო გვირილა

სოფ. ჭაბუკიანის საჯარო სკოლა

ქურციკი (ჯეირანი). „ბაღავარჩინოთ მშვენიერება“
სოფ. ჭაბუკიანის საჯარო სკოლა

კეთილშობილი ირემი. „გაღაპარჩინოთ მშვენიერება“

სოფ. ჭაბუკიანის საჯარო სკოლა

მურყანი (თხეილა). გავუფრთხილდეთ ჩვენს მომავალს“

სოფ. აფენის №2 საჯარო სკოლა

ჭოტები წყვილებად ცხოვრობენ. მათი მართვეები ბუდეს ისე ტოვებენ, წესიერად ფრენაც არ შეუძლიათ. ჩამოსხდებოდნენ ხოლმე ბუდის მახლობლად ტოტზე ან ბუჩქზე. მათ ბავშვობაში იჭერდნენ და სახლებში მიჰყავდათ გამოსაკვებად. მაგრამ ეს ადრე იყო – ისხენებენ მოხუცები. მაშინ მარცვლეული ბევრი მოჰყავდათ, მღრღნელებიც ბევრი იყო და მათთან მებრძოლი ჭოტიც. ახლა კი აღარც მარცვლეული მოჰყავთ ჩვენს სოფელში (უფრო ხილი და ბოსტნეული) და ჭოტის ხმაც იშვიათად ისმის.

ადამიანს არაფერი აქვს სამდურავი ჭოტთან. უნდა ვუფრთხილდებოდეთ, მიუხედავად იმისა, რომ ბუსავით დიდი თავი, დიდრონი, კატისებური თვალები აქვს. შეხედავ და ელდა გეცემა, ხოლო თუ ხმა ამოიღო გაგაჟრჟოლებს... მივიღოთ ისეთი, როგორიც არის

სოფ. შაშიანის საჯარო სკოლის მოსწავლეები

ჭოტი

სოფ. შაშიანის საჯარო სკოლა

ჭალის მუხა

მუხა ძლიერების სიმბოლოდ ქცეული ხეა. იგი იყო ძირითადი საშენი მასალა – კოჭებად, დედაბოძებად, ფიცრად იატაკისთვის. გარდა ამისა, სანვადაც კარგია, ხანგრძლივი წვა და კარგი სითბო იცის... კარგია და... ამიტომაც უნდა ყველას მოჭრას და სახლში წაილოს... იმის გაგება კი არავის უნდა, რომ გადაშენდება. მითუმეტეს, რომ იზრდება მეტად ნელა. ცოცხლობს დიდხანს – 800 და მეტ წელსაც (თუ აცოცხლებენ, რათქმაუნდა!)

ჭალის მუხა საკმაოდ ბევრი ყოფილა ალაზნის ქალებში (ეს ტერიტორიები ახლოსაა ჩემს სოფელთან), მაგრამ ახლა ქალაც აღარ ჰგავს ქალას და მუხებიც ძველებურად ვერ ბერდებიან (ადამიანის ბოროტებას საზღვარი არ ჰქონია!).

მუხა ნაყოფს – რკოს, ყოველ წელს ისხავს. გაზაფხულზე რკოსგან ახალგაზრდა მცენარე აღმოცენდება. რკოს ბევრი მოყვარულიც ჰყავს: ღორი, ჩხიკვი, ციყვი, თაგვი.

მუხის მძიმე, მსხვილი რკო უშუალოდ ხის ქვეშ სცივია და შორს არ იზნევა (ესეც უშლის ხელს მის გავრცელებას. საკმარისია რკო ოდნავ შეხმეს, რომ მაშინვე კარგავს აღმოცენების უნარს. რკოს შენახვა შესაძლებელია მხოლოდ ტენიან გარემოში, მაგრამ მეტიც არ უნდა მოუვიეს, თორემ დაღვება. რკოს ყინვისაც ეშინია. ამბობენ, მჭიდროდ დახურულ ჭურჭელში მოთავსებულ რკოს გაზაფხულამდე ზოგჯერ გამდინარე წყლის ფსკერზე ინახავდნენო. ახლა კი აღარც მის გავრცელებაზე ზრუნავს სოფელში ვინმე და აღარც ზოგავენ, უმონყალოდ ქრიან ლამაზად გაზრდილ ნაზარდს სამასალებად, ხოლო ასაკიანი კი შეშად ურჩვენიათ, სიამოვნებთ მუხის შემის ტკაცუნის სასიამოვნო სითბოში.

დროა გავიგოთ, რომ ეს ტკაცუნის და ნაპერწკლების სროლა სიბრაზეა მუხის; იგი, როგორც ძლიერების სიმბოლო, მკვდარიც კი მიგვანიშნებს ჩვენს უგულობაზე, გვაფრთხილებს მომავალი თაობის სასიკეთოდ, რადგან ადრე, თურმე მუხის მოვლა-გაზრდას წინაპარი იწყებდა, პაპის პაპა, რომ შვილთაშვილების შვილებს გამოეყენებინათ.

სოფ. შაშიანის საჯარო სკოლის მოსწავლეები

ჭალის მუხა

სოფ. შაშიანის საჯარო სკოლა

დურაჯი ჩვენთან, გურჯაანსა და კერძოდ ჩვენს სოფელში – ბაკურციხეში, ალაზნისპირებში ადრე ძალიან გავრცელებული ყოფილა. იგი დაბლობ ადგილებში, მდინარის პირა ბუჩქნარებში, ველ-მინდვრებში, ყანებსა და ნაყანოებზე გვხვდებოდა თურმე.

ამჟამად დურაჯი აღარ გვხვდება. ამ ფაქტმა ძალიან დაგვწყვიტა გული.

დურაჯი. „ალაზნისპირეთის მშვენიება“

სოფ. ბაკურციხის საჯარო სკოლა

დურაჯი. „აღაზნისპირეთის მშვენიება“

სოფ. ბაკურციხის საჯარო სკოლა

სოსობი „ბუნების მშვენიება“

სოფ. კაჭრეთის №1 საჯარო სკოლა

ქეჭვი

ქეჭვი

ახმეტის №1 საჯარო სკოლა

ფეხისცვალობა

გაბანეუხში.

სახეობა: ძიქვა

ქელქვა. „ფერისცვალობა გაბანეურში“

ახმეტის №1 საჯარო სკოლა

რაჭა-ლეჩხუმი და ქვემო სვანეთი, სამეგრელო-ზემო სვანეთი

ამბროლაურის მუნიციპალიტეტი

ამბროლაურის №1 საჯარო სკოლა
სოფ. ჭრებალოს საჯარო სკოლა
სოფ. სადმელის საჯარო სკოლა
სოფ. ლიხეთის საჯარო სკოლა

ონის მუნიციპალიტეტი

ონის საჯარო სკოლა
სოფ. პიპილეთის საჯარო სკოლა
სოფ. შუეზნის საჯარო სკოლა

ცაგერის მუნიციპალიტეტი

ცაგერის №1 საჯარო სკოლა
სოფ. დეხვირის საჯარო სკოლა
სოფ. ჩხუტელის საჯარო სკოლა

ლენტეხის მუნიციპალიტეტი

ლენტეხის №2 საჯარო სკოლა
სოფ. რცხმელურის საჯარო სკოლა
სოფ. ხელედის საჯარო სკოლა

ზუგდიდის მუნიციპალიტეტი

ზუგდიდის №1 საჯარო სკოლა

კამპანიაში ჩართული მოსწავლეები რაჭა-ლეჩხუმის და ქვემო სვანეთისა და სამეგრელო-ზემო სვანეთის სკოლებიდან

ამბროლაურის №1 საჯარო სკოლა

პედაგოგი: მალვინა თედორაშვილი
მოსწავლეები: ანა ქემოკლიძე
თეკლა ქემოკლიძე
გვანცა გოგსაძე
ანა გოგსაძე
ნინო გვენცაძე
მარი ბედენაშვილი
გვანცა შაუთიძე
ჯანო დარახველიძე
თათია რატიანი
ელენე საგანელიძე
ანა საგანელიძე
ნესტან იმედაძე
ნანა ბაკურაძე
გუგა მიქიაშვილი

სოფ. ჭრებალოს საჯარო სკოლა

პედაგოგი: დალი ფრუიძე
მოსწავლეები: არჩილ თვარაძე
სალომე შიშინაშვილი
ნინო ჩაჩხუნაშვილი
მარიამ დვალაძე
შალვა თვარაძე
ანი დვალაძე
ოთარ სამთელაძე

სოფ. სადმელის საჯარო სკოლა

პედაგოგი: ინგა ჯოხაძე
მოსწავლეები: ანა პაპუაშვილი
ნონა ბოჭორიშვილი
ლალი კიკვაძე
გიორგი სულაძე
გიორგი ნარიშანიძე
ზურაბ დარახველიძე
ლია ირემაძე
ნათია ლობჯანიძე
მარი რატიანი

სოფ. ლიხეთის საჯარო სკოლა

პედაგოგი: დარეჯან ნიავაძე
მოსწავლეები: ზაზა ბეშიძე
თამარ ერისთავი
მარიამ მალაქშანიძე
საბა ლობჯანიძე
მარიამ ლობჯანიძე
დავით ჩალაძე

ონის ს. სხირტლაძის სახ. საჯარო სკოლა

პედაგოგი: ნაზიკო გავაშელიშვილი
მოსწავლეები: თ. ბერუჩაშვილი
მ. მაისურაძე
გ. ლობჯანიძე
ვ. გუგეშაშვილი
ა. სუთიძე
გ. ბუხრაშვილი
ი. გამყრელიძე
ა. ბურდილაძე
ე. გაგნიძე
ა. გამყრელიძე
მ. სულთანიშვილი
ლ. კიკვიძე
გ. გავაშელიშვილი

სოფ. პიპილეთის საჯარო სკოლა

პედაგოგი: ნინო მესტვირიშვილი
მოსწავლეები: მარიამ საბეიშვილი
გიორგი ბაკურაძე
სოფიკო ბაკურაძე
დიანა საბეიშვილი
ვახტანგ გობეჯიშვილი

სოფ. შეუბნის საჯარო სკოლა

პედაგოგი: შერაზადიშვილი
მოსწავლეები: ქეთინო ფოჩხიძე
ელენე ჩიკვილაძე
სალომე ჩიკვილაძე
ანა ლობჯანიძე
გვანცა ხომასურიძე
თამარ კახეთელიძე
მიშიკო დევიძე
გიორგი კერესელიძე
ლუკა მეტრეველი
გიორგი გრძელიშვილი
ირინა რთველაძე
აკაკი ბუგიანიშვილი
ვაჟიკო ხომასურიძე
თემურ კახეთელიძე

ცაგერის № 1 საჯარო სკოლა

პედაგოგი: მაყვალა ხუბუკელაშვილი
მოსწავლეები: გვანცა დავითულიანი
ანა კოპალიანი
სალომე სალინაძე
მარიკა ქურასბედიანი

სოფ. დეხვირის საჯარო სკოლა

პედაგოგი: ჯონი მუშკუდიანი
მოსწავლეები: ლიკა სილაგაძე
ლელა სილაგაძე
მარი ჭელიძე
ნატო ასამბიანი
რუსიკო ასამბიანი
ნიკა სილაგაძე
თამუნა ყვირილიანი
გიგა გოგიძე
გიგა ჭაბუკიანი
ავთო ჭელიძე
ნათია გოგიძე
გრეტა სილაგაძე
გაგა ხმელიძე

სოფ. ჩხუტელის საჯარო სკოლა

პედაგოგი: ნინო ბუაძე
მოსწავლეები: მანანა ქარსელაძე
სალომე ჭაბუკიანი
შოთა ჩარკვიანი
ონისე ონიანი
კოტე ახვლედიანი
ბექა მეშველიანი
ლიკა მეშველიანი
ნათია ჩარკვიანი
როსტომ აფაქიძე
ნაზიბროლა მიშვიძე
სალომე მიშვიძე
თამარ კვირიკაშვილი
სოფო ჭაბუკიანი

ლენტეხის №2 საჯარო სკოლა

პედაგოგი: თინა გაზდელიანი
მოსწავლეები: ბიჭიკო ბენდელიანი
ნანა ბენდელიანი
გიორგი ონიანი
თენგიზ ჯანელიძე
ხატია გოდერიძე
გვანცა ბენდელიანი
გოჩა ჯამბურიძე

სოფ. რცხმელურის საჯარო სკოლა

პედაგოგი: ამალია გვიდიანი
მოსწავლეები: თამარ ტვილდიანი
გვანცა ტვილდიანი
მარიამ ლიპარტელიანი
ვლადიმერ ჩანქსელიანი
მაგდა ლიპარტელიანი
ბექა ტვილდიანი
გვანცა ლიპარტელიანი

სოფ. ხელედის საჯარო სკოლა

პედაგოგი: მარიამ გვიდიანი
მოსწავლეები: ფრიდონ გვიჭიანი
გიორგი გაზდელიანი
მაიზერის ძე
გიორგი გაზდელიანი
მამუკას ძე
გოგიტა გაზდელიანი
სალომე ლიპარტელიანი
ეკა გაზდელიანი

ზუგდიდის აკაკი წერეთლის სახ. №1

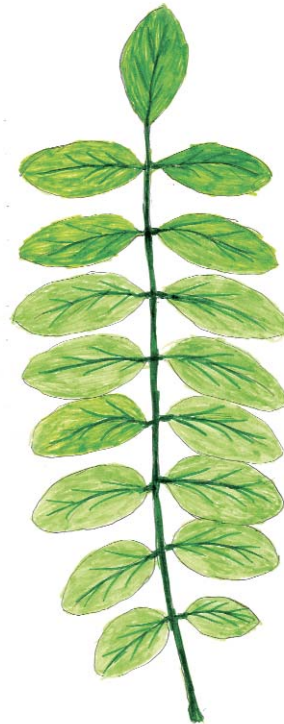
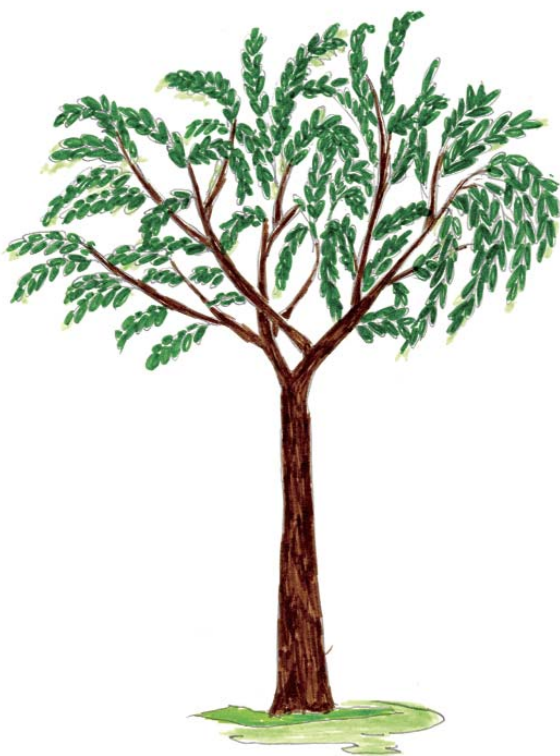
საჯარო სკოლა
პედაგოგი: მაია მაჭავარიანი
მოსწავლეები: მარიამ ესართია
ელენე ჯალალონია
მარიამ ქვარცხავა
ტატო ნაჭყებია
გია კვარაცხელია
არჩილ ცხადაია
ანდრო ქორთუა
ნინო თოდუა
სალომე ჟვანია

კოლხური კალმასი. „ბაღამარჩინეთ“

ამბროლაურის №1 საჯარო სკოლა

სოფიანის ფოთოლი

სოფიანის ყვავილი

ცრუ აკაცია

სოფ. ქრებალოს საჯარო სკოლა

ქაჯვი. „მე მინდა სიცოცხლე“

სოფ. სადმელის საჯარო სკოლა

იყო დრო, როცა რაჭაში, კერძოდ ლუხუნის ხეობაში, უამრავი ჯიხვი ბინადრობდა და ამშვენებდა მის სალ კლდეებს, მაგრამ დღეს მათი რიცხვი ძლიერ შემცირდა, როგორც უფროსები გვეუბნებიან თითზე ჩამოსათვლელნი არიან.

ჯიხვს გადაშენების სერიოზული საფრთხე შეუქმნა ინტენსიურმა ნადირობამ. ამ ცხოველებს მისი დაგრეხილი, ლამაზი რქების, გემრიელი ხორცის და ტყავის გამო ანადგურებდნენ.

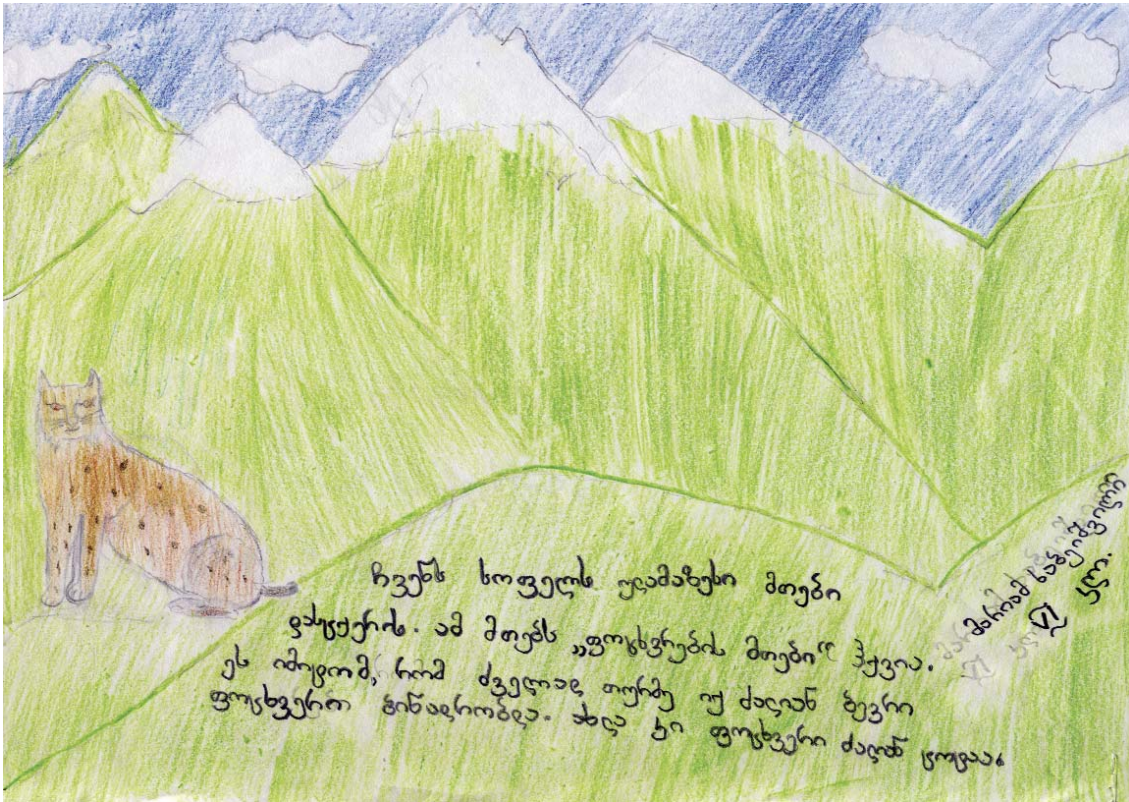

ჯიხვი. „ღედის ნებეირა“

სოფ. ლიხეთის საჯარო სკოლა

თელა. „სასწრაფოდ უნდა დამეხმარო!“
ონის საჯარო სკოლა

ფოცხვერი. „ფოცხვერების მთა“

სოფ. პიპილეტის საჯარო სკოლა

ჯიხვი. „ჯიქრი ბაღარჩენისათვის“

სოფ. შეუბნის საჯარო სკოლა

ნუაუნა

ნაპერჩხალი. „სიცოცხლე უნდა ქარიზხალს ჰგავდეს“

ცაგერის №1 საჯარო სკოლა

ჯიხვი

სოფ. დეხვირის საჯარო სკოლა

თელა. „დავრჩი მარტო ეულად“

სოფ. ჩხუტელის საჯარო სკოლა

სვინტრი

ლენტეხის №2 საჯარო სკოლა

თელა

სოფ. რცხმელურის საჯარო სკოლა

ჯიხვი. „სვანეთის მთებში გადაშენების გზაზე მყოფი ჯიხვი“

სოფ. საჯარო სკოლა

სამეგრელოს არყი

მეგრული არყის ხე იმიტომ გახდა იშვიათი, რომ ხალხი მას ინტენსიურად ჭრიდა ძვირფასი სამშენებლო მასალის მისაღებად, ზოგჯერ კი შეჰადაც იყენებდნენ. ინტენსიური ჭრა წლების განმავლობაში გრძელდებოდა. მისი შემცირების მიზეზია გადაჭარბებული ძოვება და ადგილსამყოფელის დარღვევა.

საინფორმაციო თაქტი: იცით თუ არა, რომ მეგრული არყი სამეგრელოდან და სვანეთის სოფლების გარდა არსდეს არ ვხვდებით. ახლ ამ რეგიონის ენციკლოპედიის დასრულებას.

მეგრული არყი

ზუგდიდის №1 საჯარო სკოლა

სამცხე-ჯავახეთი

ბორჯომის მუნიციპალიტეტი

ბორჯომის №1 საჯარო სკოლა
სოფ. რველის საჯარო სკოლა

ახალციხის მუნიციპალიტეტი

ახალციხის №2 საჯარო სკოლა
ახალციხის №5 საჯარო სკოლა

ადიგენის მუნიციპალიტეტი

სოფ. ბენარის საჯარო სკოლა
სოფ. აბასთუმნის საჯარო სკოლა

ასპინძის მუნიციპალიტეტი

ასპინძის №1 საჯარო სკოლა

ახალქალაქის მუნიციპალიტეტი

სოფ. მარტუნის საჯარო სკოლა

კამპანიაში ჩართული მოსწავლეები სამცხე-ჯავახეთის სკოლებიდან

ბორჯომის №1 საჯარო სკოლა

პედაგოგი: მარიზა ჯიქია
მოსწავლეები: ნანი თომაშვილი
სალომე თაბენიძე
სალომე ქემაშვილი
ანი შიტიინი
სერგი შიტიინი
ჯუნა სტეფანიძე
მარიამ ჯიქიძე
ნუცა კურტანიძე
შოთა კიკნაძე
გიორგი ლეჟავა

სოფ. რველის საჯარო სკოლა

პედაგოგი: ნუნუ ბერუაშვილი
მოსწავლეები: ნინო სტეფნაძე
ნინო სტეფნაძე
ნუნუ მალრაძე
ლიკა სტეფნაძე
თამარ ნიქარიშვილი

ახალციხის ი. გოგებაშვილის სახ. № 2 საჯარო სკოლა

პედაგოგი: ასმათ მიქუტიშვილი
მოსწავლეები: ნათელა ზედგინიძე
ელისო მალრაძე
ლენა მელიქიძე
ხატია მელიქიძე
ნიკო სამსონიძე

ახალციხის №5 საჯარო სკოლა

პედაგოგი: თამარ ჯინჭველაძე
მოსწავლეები: ავთანდილ მიქელაძე
ლაშა ინასარიძე
თამარ თუმანიშვილი
მარიამ ლაზარიშვილი
თამარ კაპანაძე

სოფ. ბენარის საჯარო სკოლა

პედაგოგი: სვეტლანა ბოჩიკაშვილი
მოსწავლეები: იოსებ მერაბიშვილი
ანნა თოფუზიანი
ნათია შუბითიძე
გიორგი ჩხიკვაძე
მეგი ზაზაშვილი
მეგი შუბითიძე
ელზა ქედლიანი
ნინო მარტიაშვილი
ნათია გუბელაძე
დარინა ჩილაშვილი
მირანდა შუბითიძე
ლექსო ჩილაშვილი
შალვა ბარდაველიძე

სოფ. აბასთუმნის საჯარო სკოლა

პედაგოგი: ეკატერინე ჯოხაძე
მოსწავლეები: ალექსანდრე პაპაშვილი
კობა მაზიმიშვილი
ვახტანგ სულაქველიძე
ნიკა ბერიძე
რევაზ ბერიძე
გია ცალქალამანიძე
ჟუჟუნა მერაბიშვილი
სულიკო ცისკარაძე
მადონა ხანოიანცი
ალექსანდრე ჭალიაშვილი
ნიკა ცხვარაძე
დიმიტრი ბერიძე
ლევან ქობალია
ვაჟა ველიჯანაშვილი
ნათია მამასახლისი

ასპინძის №1 საჯარო სკოლა

პედაგოგები: მანია ნათენაძე
ნელი თედიაშვილი

მოსწავლეები: თამთა მელიქიძე
ნათია ნადირაძე
ზურა ტივაძე
ნანა ბერიძე
სოფო ბერიძე
თორნიკე ლონდარიძე
კახი კავსაძე
ნინო გაგაძე
ნინო ზედგინიძე
ვახტანგ დევნოსაძე
თეონა ზედგინიძე
ნინო თოთაძე
მარიამ გვირჯიშვილი
გიგა ნიკლაური
გიორგი გურჯიშვილი
მარიამ ტივაძე
მაკა გორელიშვილი
ზურა თურქაძე
გურამ მელიქიძე
გიორგი ბერიძე
ირაკლი ბერიძე
ნატო ცალქალამანიძე
თინიკო ივანიძე
არჩილ ნემსაძე

სოფ. მარტუნის საჯარო სკოლა

პედაგოგი: თამარ მაცუკატოვა

მოსწავლეები: მედეია გვარამაძე
მევლუდ ზაზაძე
იოსებ მურვანიშვილი
მარია ყვერელიშვილი
ბექა ვახტანგიშვილი

ყთხოვარი (ყუჩიხელი) (*Taxus baccata*)

(ეს ჭოტი იხრაც დევს ზღა
ჭაილივანს ჯამ იაილი)

ურთხელი (უთხოვარი)
ბორჯომის №1 საჯარო სკოლა

ჯიხვი. „ჯიხვი ქარაფზე სტის“
 პორჯომის №1 საჯარო სკოლა

მგელი და შველი. „იშვიათი ცხოველები“
 სოფ. რველის საჯარო სკოლა

ჯადვარი. „ტყის ნაზი პინაღარი!“

ახალციხის №2 საჯარო სკოლა

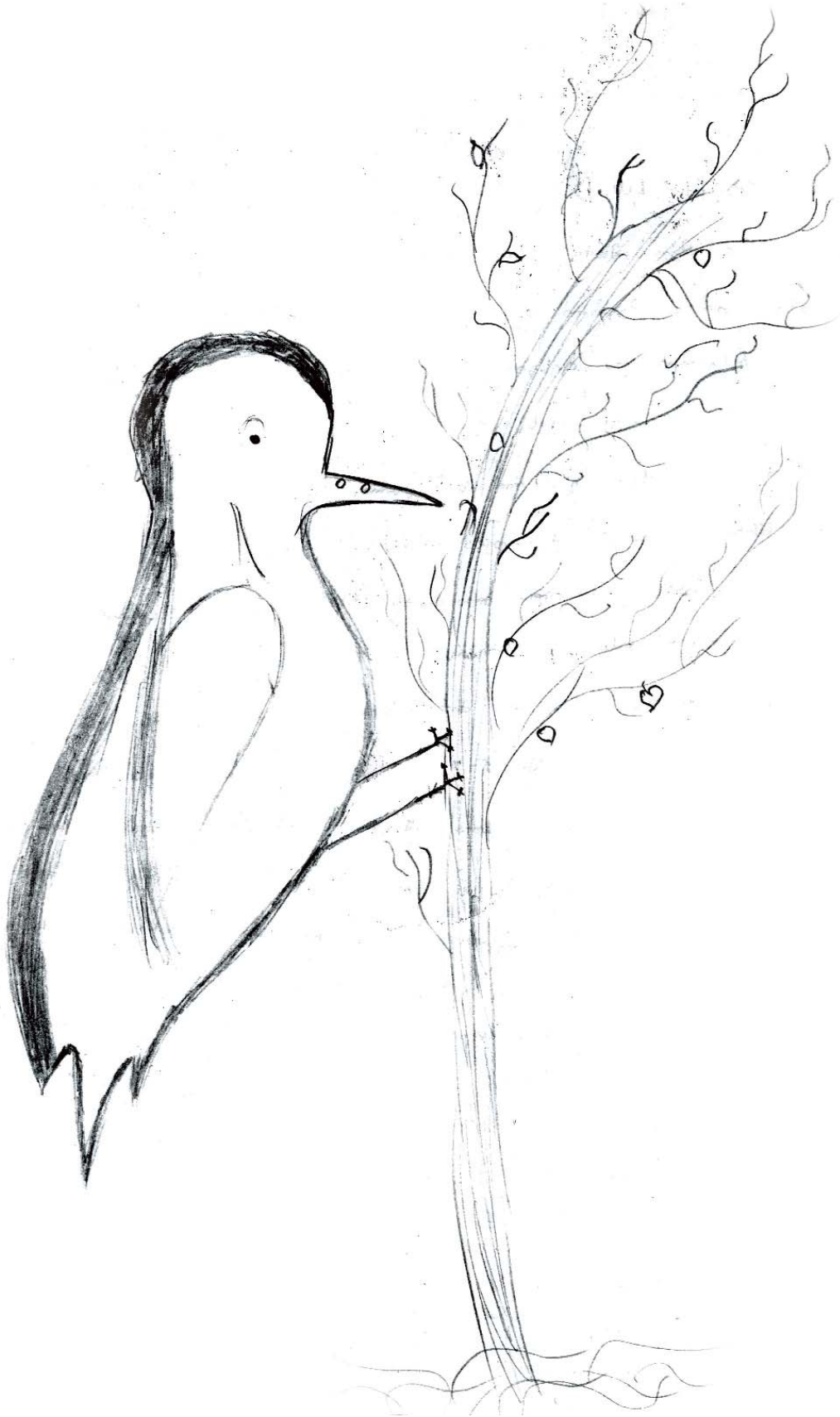
ავუტარაკი. „ავუტარაკი ტბასთან“

ახალციხის №5 საჯარო სკოლა

ირემი. „მოვუფრთხილდეთ ირემს“

სოფ. ბენარის საჯარო სკოლა

კოდალა. „გადაშენების პირას მყოფი ფრინველი“

სოფ. ბენარის საჯარო სკოლა

გაჩეხილი ტყე. „ბაღავარჩინოთ აღიბენის რაიონის ტყეები“
სოფ. ბენარის საჯარო სკოლა

ირემი და შველი. „გავუფრთხილდეთ ცხოველებს“

სოფ. ბენარის საჯარო სკოლა

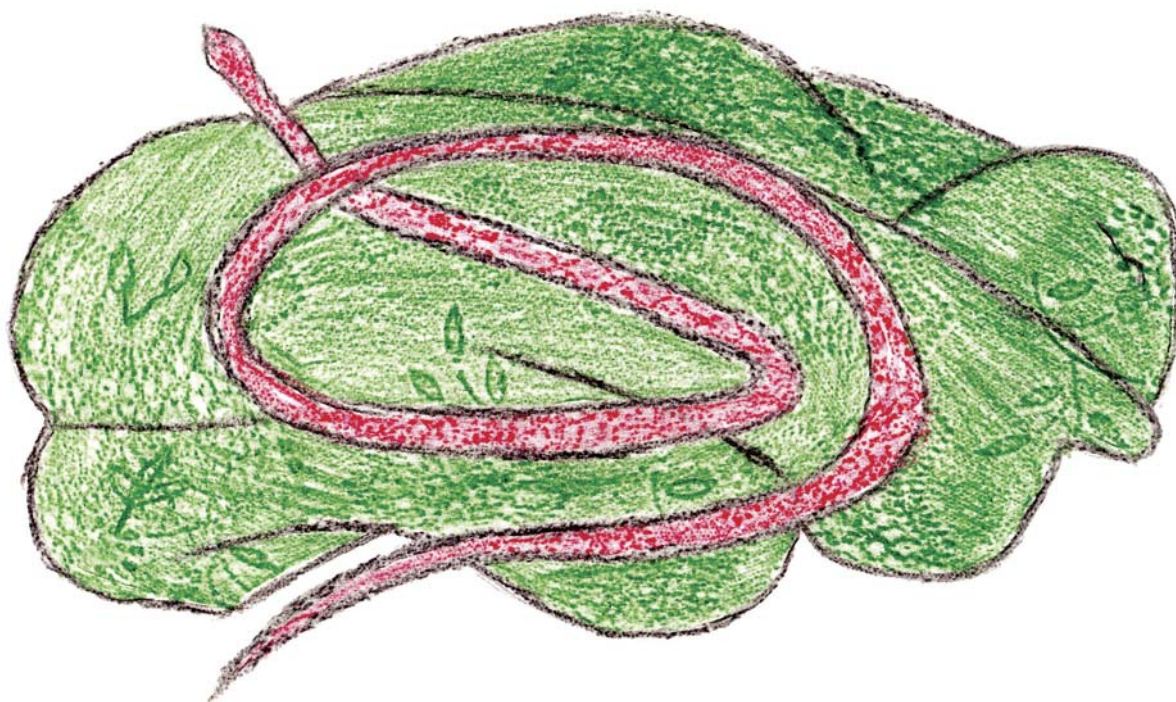
მუსა. „გადავარჩინოთ მუსა“

სოფ. ბენარის საჯარო სკოლა

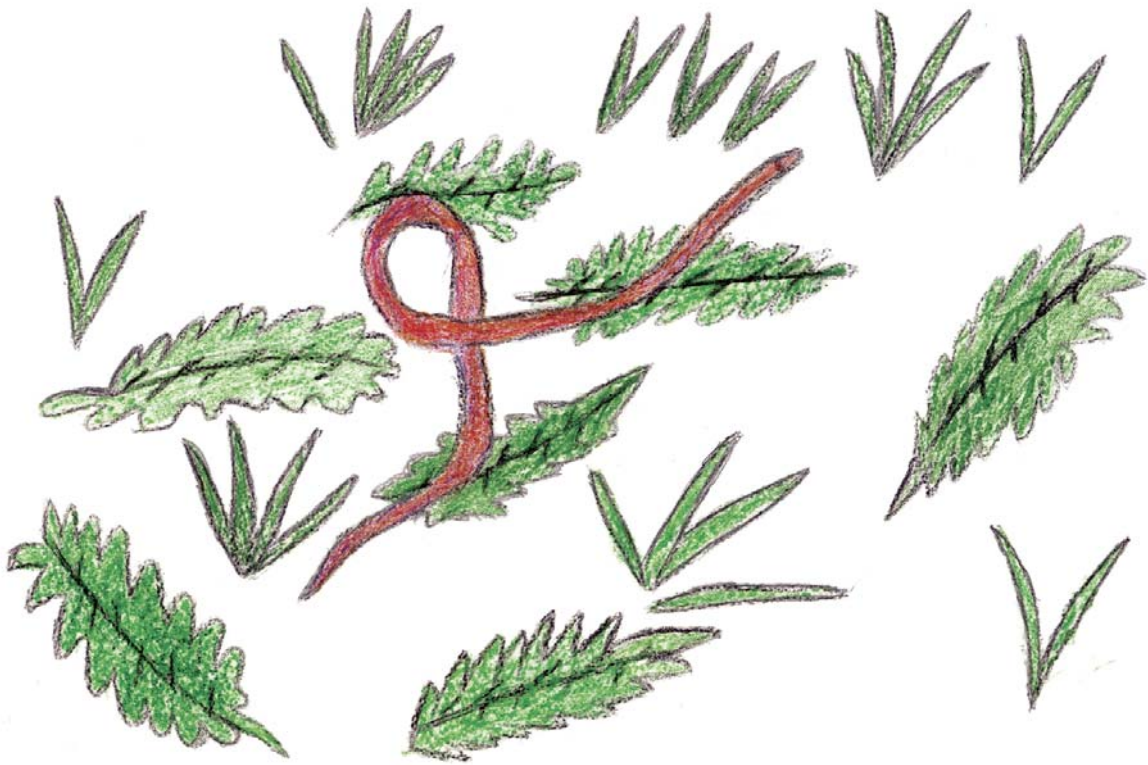
გარეული ღორი. „ბაღავარჩინოთ პუნეპა“

სოფ. ბენარის საჯარო სკოლა

გველგისლა

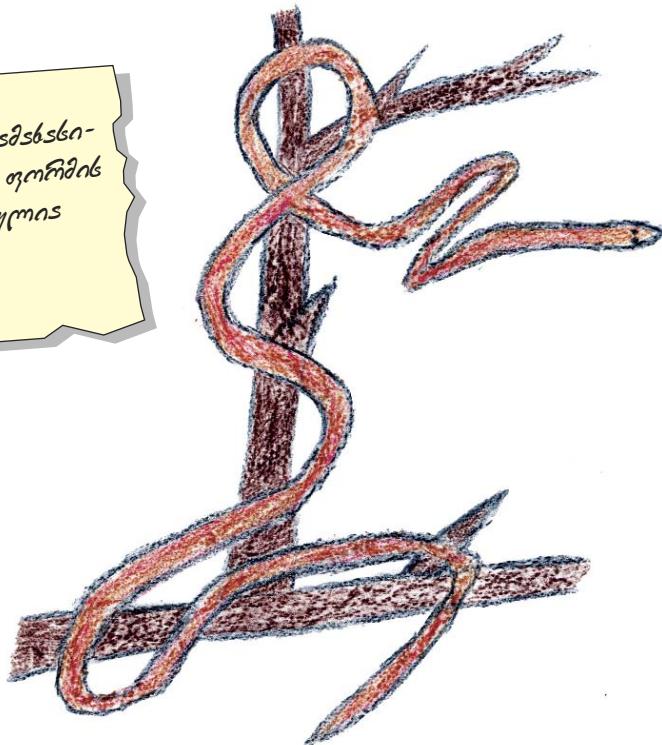
სოფ. ბენარის საჯარო სკოლა

გველგესლა

სოფ. ბენარის საჯარო სკოლა

საინტერესო ფაქტი:
გუელოგეროებისათვის რამზასნი-
ათებელია სამყოფელის თორმის
თავი, რაც განპირობებულია
შხამიანი ჯირივლების
აწნებობით.

გველგესლა

სოფ. ბენარის საჯარო სკოლა

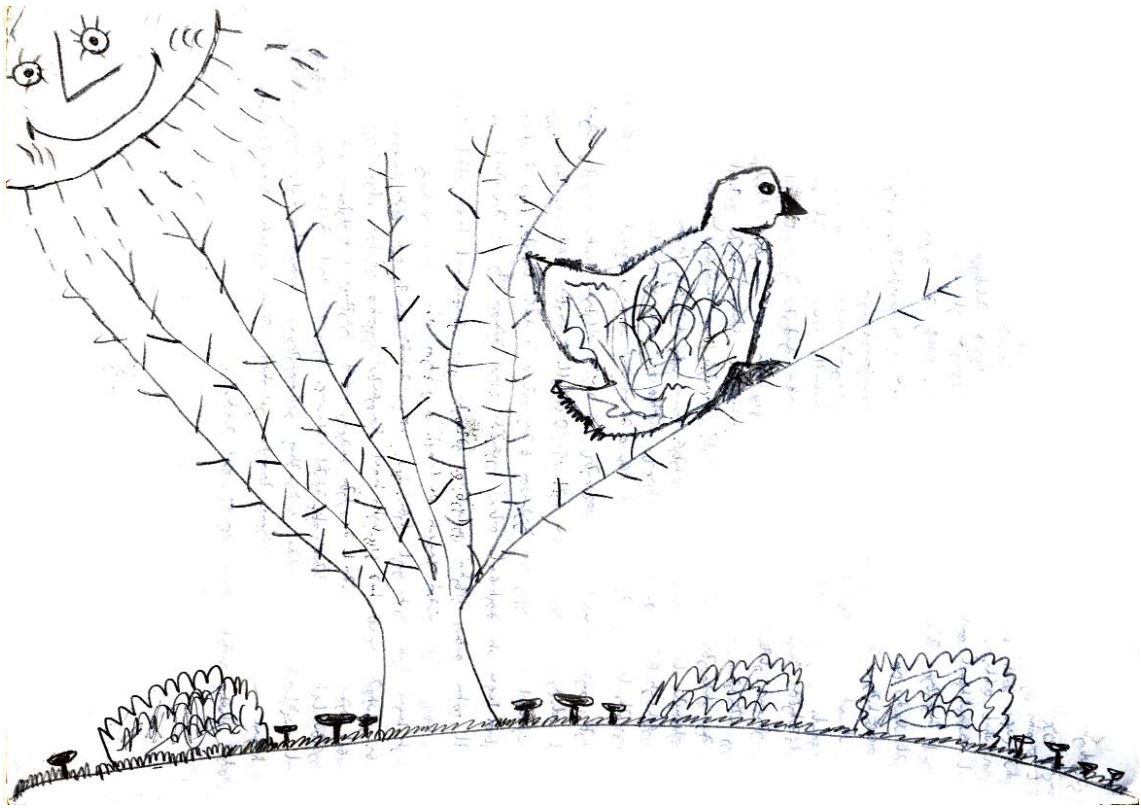
ირემი. „ბაღაშენების პირას მყოფი კავკასიური ირემი“

სოფ. ბენარის საჯარო სკოლა

შველი

სოფ. ბენარის საჯარო სკოლა

როჭო

სოფ. ბენარის საჯარო სკოლა

არნივი

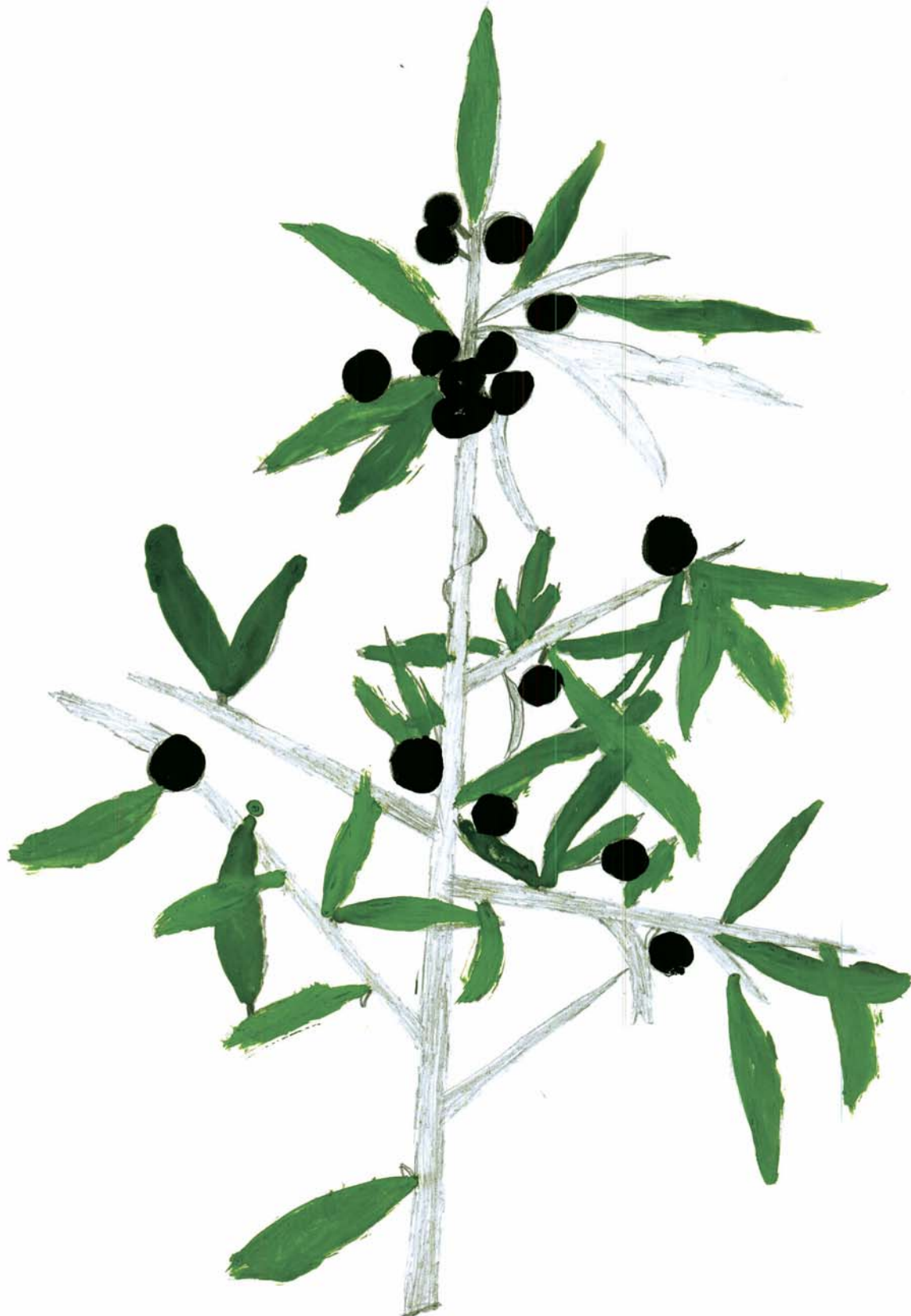
სოფ. ბენარის საჯარო სკოლა

უსურვაზი

სოფ. ბენარის საჯარო სკოლა

შავჯაგა. „ყველა მცენარე მნიშვნელოვანია“

სოფ. აბასთუმნის საჯარო სკოლა

დეკა. „პიოგარემო მრავალქაშიერ“

სოფ. აბასთუმნის საჯარო სკოლა

ბუ

ასპინძის №1 საჯარო სკოლა

მურა ღათვი. “გადუენების საურთხის წინაშე მყოფი ხშირი ნადირობის გამო“

ასპინძის №1 საჯარო სკოლა

მურა ღათვი. “გაღვიანების საფრთხის წინაშე მყოფი ხშირი ნადირობის გამო“

ასპინძის №1 საჯარო სკოლა

კაკაბი. „კაკაბი - ბაღუენების პირზე მყოფი ნადიროვის გამო“
ასპინძის №1 საჯარო სკოლა

“ჩემი თვალით დანახული ნაკრძალი“
ასპინძის №1 საჯარო სკოლა

რუსი წირო

სოფ. მარტუნის საჯარო სკოლა

ქვემო ქართლი შიდა ქართლი

რუსთავი

რუსთავის №5 საჯარო სკოლა

კასპის მუნიციპალიტეტი

კასპის №3 საჯარო სკოლა

კასპის №4 საჯარო სკოლა

კასპის №2 საჯარო სკოლა

სოფ. მეტეხის საჯარო სკოლა

ხაშურის მუნიციპალიტეტი

ხაშურის №5 საჯარო სკოლა

სოფ. ცხრამუხას საჯარო სკოლა

სოფ. ალის საჯარო სკოლა

სოფ. ტეზერის საჯარო სკოლა

გორის მუნიციპალიტეტი

გორის №2 საჯარო სკოლა

გორის №5 საჯარო სკოლა

სოფ. ქიწნისის საჯარო სკოლა

ქარელის მუნიციპალიტეტი

სოფ. ურბნისის საჯარო სკოლა

კამპანიაში ჩართული მოსწავლეები ქვემო ქართლისა და შიდა ქართლის სკოლებიდან

რუსთავის №5 საჯარო სკოლა

პედაგოგი: თამარ გელაშვილი-
ხორგუაშვილი
მოსწავლეები: თამარ თვარაძე
მადინა პავლიაშვილი
გვანცა გავაშვილი

კასპის №3 საჯარო სკოლა

პედაგოგი: მაია მცხვეთაძე
მოსწავლეები: გიორგი ბაქაქური
გვანცა კაიშაური
გვანცა ბიგანაშვილი
კახა მარქარაშვილი
სალომე ნავროზაშვილი
ნინო ლობჟანიძე
თამუნა გიგაური
ლიზი შოთნიაშვილი
გიგა სპარსელიშვილი
შოთიკო მერებაშვილი
ნინო ჯოღერდიშვილი
როზა გულაროვი
მაია ქენქაძე
ბაბილინა მაზანაშვილი
შალვა ხომიზური
ელენე ბელაშვილი
მერი დუშაშვილი
თამთა ქესაური
გიორგი გელაშვილი
სალომე თეზიაშვილი

კასპის №4 საჯარო სკოლა

პედაგოგი: ნანა ლვინიაშვილი
მოსწავლეები: დავით ლეონიძე
გულიკო ზაალიაშვილი
თამარ შენგელია
გიორგი კობაური
ანი დალაქიშვილი
სოსო გოჭოშვილი
რამაზ ნიპარიშვილი
ზაზა ქოთოლაშვილი
გიორგი მაღალაშვილი
გიორგი მარლიშვილი
გიორგი თუშიშვილი
ალექო ბერიანიძე
თორნიკე გიგაური
მარი გიგაური
თეონა გიგაური

კასპის №2 საჯარო სკოლა

პედაგოგი: მარინა რაზმაძე
მოსწავლეები: დათო თინიკაშვილი
ლაშა მესროფაშვილი
მარიამ გაბოძე
ბონდო კვახაძე
ვლადიმერ ჯეირანაშვილი
ეკა ნავროზაშვილი
გელა ფსუტური

სოფ. მეტეხის საჯარო სკოლა

პედაგოგი: დიანა სიდამონიძე
მოსწავლეები: ქეთევან ბეჯაძე
დიანა ბეჯაძე
ციური სარიფაშვილი
დავით ღვედაძე
იოსებ გუგულაშვილი
შალვა გუგულაშვილი
დალი ბოგველი
ნაზი ლალიაშვილი
მარიამ ლომიაშვილი
ნინო დათიაშვილი
მანანა ხიზამბარელი
ია მაზმიშვილი
მიხეილ კრიჭიშვილი
ლანა თაბორაძე
გვანცა აზმაიფარაშვილი
ლია ბეჯაძე
ნუნუ შარიფაშვილი
ზურა ბერიაშვილი

ხაშურის №5 საჯარო სკოლა

პედაგოგი: მანანა ნოზაძე
მოსწავლეები: ბონდო ნიქარიშვილი
სოფო კვინიკაძე
თამარ ქიტიაშვილი
ნინო ზაზიკაშვილი
მალხაზ ზედგენიძე

სოფ. ცხრამუხას საჯარო სკოლა

პედაგოგი: ანნა ჯაფარაშვილი
მოსწავლეები: თამარ გაგნიძე
მარიამ გოგნიაშვილი
მარიამ ხარშილაძე
პავლე გამგონიძე
მარიამ კოპაძე

სოფ. ალის საჯარო სკოლა

პედაგოგი: ეთერ კაპანაძე
მოსწავლეები: მარინე ნოზაძე
ია შახპარუნოვი
მარიამ მაჩაიძე
ვანო შახპარუნოვი
ნათია ხაჩიძე
თორნიკე ნოზაძე
ვაჟა ლოლაძე
ქეთინო ჩარექიშვილი
ნინო სუხიაშვილი
ნათია ნოზაძე
რუსუდან ჩარექიშვილი
გიორგი ნოზაძე
ქეთი ახალკაცი
დარეჯან ახალკაცი
გულიკო გვარამაძე
მარიამ გელაშვილი

სოფ. ტეზერის საჯარო სკოლა

პედაგოგი: იზოლდა ჩიტაშვილი
მოსწავლეები: თორნიკე ტყემალაძე
ნოდარ ორთოიძე
ნაზი ღონლაძე
უშანგი მჭედლიშვილი
ლაშა ღონლაძე
ნიკა ხარაზიშვილი
თორნიკე ხარატიშვილი
თამუნა გელაშვილი
თინათინ ტყემალაძე
იგორ ცხოვრებაშვილი
რეზო კიკნაძე
ხატია კიკნაძე
სალომე გელაშვილი
ნესტან გუგუბერიძე
გიორგი ელისაშვილი
თათია დვალაშვილი
მანანა მანოიანი
გიორგი წეველიძე

გორის № 2 საჯარო სკოლა

პედაგოგი: ე. შემაბერიძე
მოსწავლეები: გოგიტა აბალაკი
თამარ ბარამაშვილი
მარინე დავითაშვილი
თეონა დვალაშვილი
გიორგი ავაზაშვილი
მარიამ ეცადაშვილი
სალომე ლომსაძე
ლიკა გერმანოზაშვილი

გორის №5 საჯარო სკოლა

პედაგოგი: იამზე ხომასურიძე
მოსწავლეები: შოთა მექვაბიძე
ნანა თენაძე
დავით მჭედლიშვილი
ქეთი წიქარიძე
თამარ კუმლაძე
თამარ ბაბუციძე
ნიკა უმეკაშვილი
უტა გოგიძე
ციალა გოგოლიძე
ბადრი ლაფაჩი
სიმონ ეგაძე
თამარ ხანიშვილი
ანა ზანგალაძე
ლელა ცაციაშვილი
ანა ჯუგაშვილი
მირანდა მდინარაძე

სოფ. ქინწისის საჯარო სკოლა

პედაგოგი: მაია ქობლიანიძე
მოსწავლეები: თინათინ დემურაშვილი
გვანცა გულიშვილი
თამარ ხოხაშვილი
ვერიკო გაგიევი
ლევან ზანგურაშვილი
თამარ ნაოჭაშვილი

სოფ. ურბნისის საჯარო სკოლა

პედაგოგი: მანანა ბარჯაძე
მოსწავლეები: ლევან ხიზანიშვილი

დავიწყეთ მბეჭედი

მბელი. „დავიწყეთ მბელი“
რუსთავეის №5 საჯარო სკოლა

კურდღელი, კაკაბი, ტყის ქათამი, ქედანი.
„შემცირებული სახეობები კანკის ტერიტორიაზე“
კანკის №3 საჯარო სკოლა

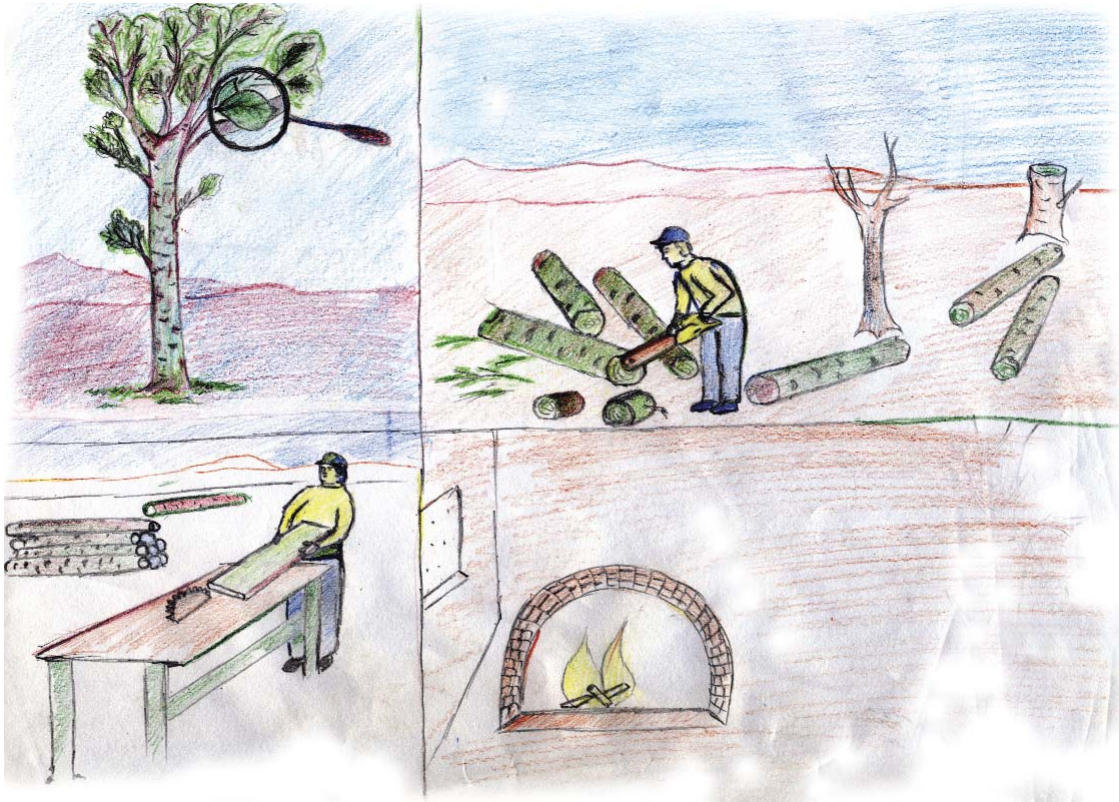
ქართული ნუში. „სამეფო კაკალი“
კანკის №4 საჯარო სკოლა

ციყვი, კურღელი, ანელი. „ტყე“
კასპის №2 საჯარო სკოლა

მწყერი. „მარტოდ დარჩენილი“
სოფ. მეტეხის №31 საჯარო სკოლა

რცხილა. „მომავალი გვაუბინებს“

ხაშურის №5 საჯარო სკოლა

რცხილა. „რატომ არის რცხილა გადაუენების პირას“

ხაშურის №5 საჯარო სკოლა

ოდესღაც ჩვენმა სოფელმა ცხრამუხამ თავისი სახელწოდება მუხების სიმრავლის გამო მიიღო.

დღეს სოფელში მხოლოდ ორი მუხა დგას...

მუხა

სოფ. ცხრამუხას საჯარო სკოლა

საინფორმაციო თაქტი:
 წითელი ჭიანჭველას აქვს ძლიერი შხამი. რომლის მოჭიდებაც რამდენიმე წუთში სწავს. წითელი ჭიანჭველას გავრცელებულია მთელს მსოფლიოში.

წითელი ჭიანჭველა

წითელი ჭიანჭველა

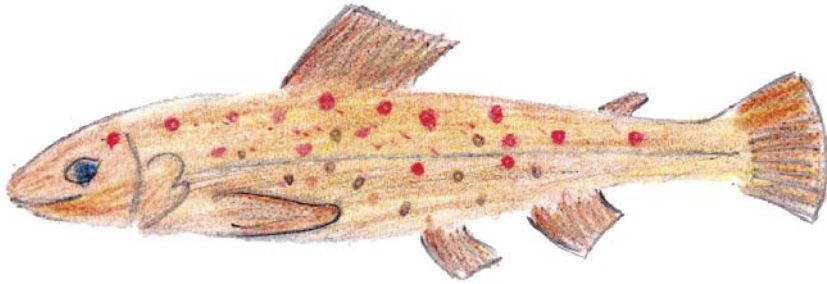
სოფ. ალის საჯარო სკოლა

ბუ

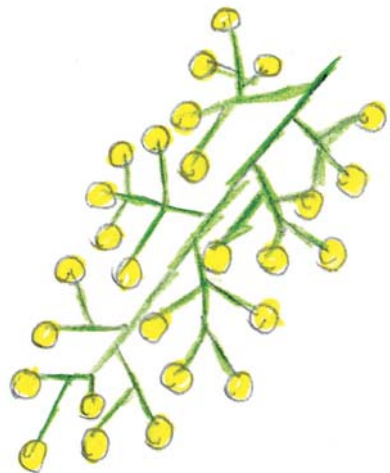
სოფ. ალის საჯარო სკოლა

ქ ა ლ მ ა ხ ი (Salmo fario)

პალმასი

სოფ. ალის საჯარო სკოლა

მოცხარის ნაყოფი

სოფ. ალის საჯარო სკოლა

დათვი

სოფ. ალის საჯარო სკოლა

ფოცხვერი

სოფ. ალის საჯარო სკოლა

გარეული კურღელი

სოფ. ალის საჯარო სკოლა

ირემი. „რას მერჩი?“
სოფ. ალის საჯარო სკოლა

ონტკოფა

სოფ. აღის საჯარო სკოლა

ქართული ნუში

სოფ. ალის საჯარო სკოლა

ბალამწარა

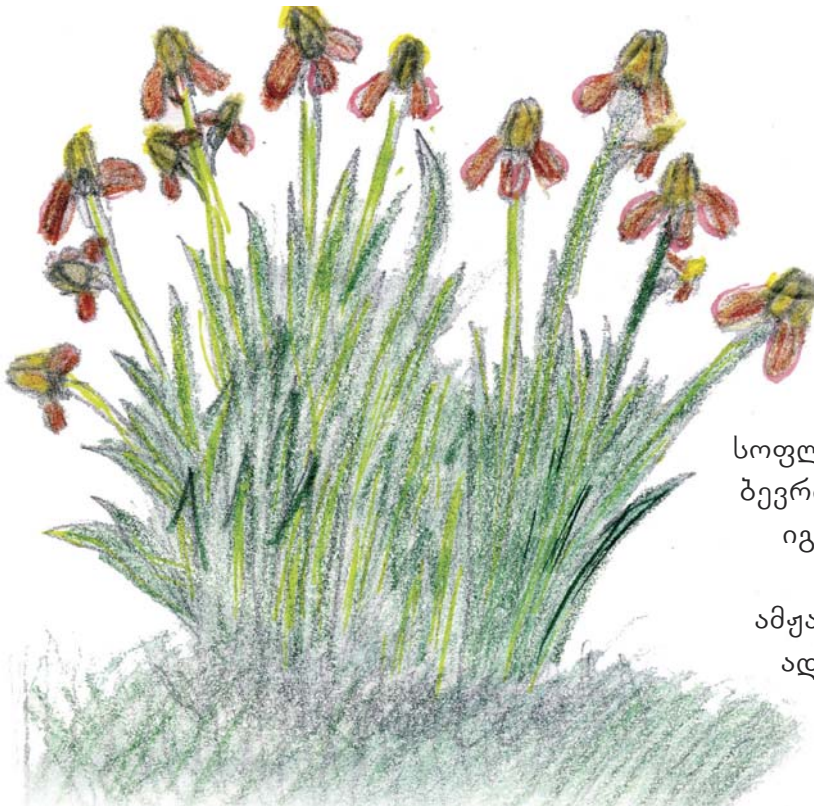
ბალამწარას ადამიანი საკვებად არ იყენებს და იგი არის ჩხართვების, ჩხიკვების და სხვა ფრინველების საჭმელი.

ბალამწარა გადაშენების პირასაა, რადგან მას ადამიანი ჩეხავდა, მისგან აკეთებდა სარცხელს და იყენებდა ნედლ მასალად.

იმისთვის, რომ ეს მცენარე საბოლოოდ არ გადაშენდეს, საჭიროა შევწყვიტოთ მისი განადგურება და მივცეთ იმის საშუალება, რომ გამრავლდეს.

ბალამწარა

სოფ. ალის საჯარო სკოლა

ქართული ზამბახი ჩვენი სოფლის მიდამოებში საკმაოდ ბევრი იყო, თუმცა ჩვენთანაც იგრძნობა მისი შემცირება.

ამჟამად ძნელად მოიძებნება ადგილი, სადაც ის ხარობს. ზამბახი გადაშენების პირასაა მისული.

ზამბახი

სოფ. ალის საჯარო სკოლა

მუხა. „მუხნარის რეჰვიემი“

სოფ. ტეზერის საჯარო სკოლა

ქართული ნაპერჩხალი

გორის №2 საჯარო სკოლა

ირაზი. „ირაზი წყლის პირას“

გორის №5 საჯარო სკოლა

კავკასიური როჭო. „როჭო ისვენებს“
გორის №5 საჯარო სკოლა

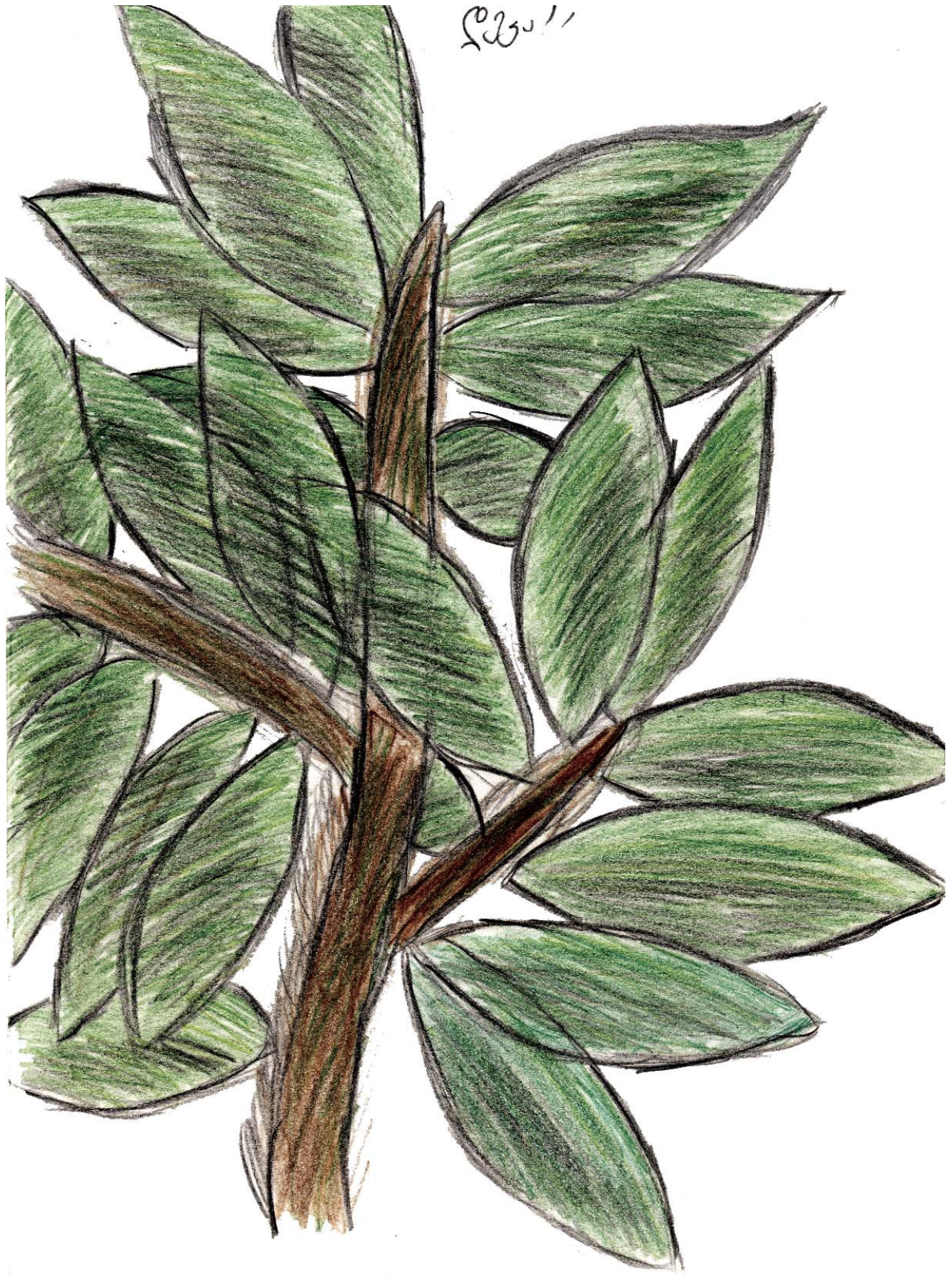
ირემი და ჯიქი. „ურვეულო მეგობრობა“

გორის №5 საჯარო სკოლა

ჩხართვი. „ჩხართვი ხილის ბაღში“

სოფ. ქიწნისის საჯარო სკოლა

ღვინა

გორის №5 საჯარო სკოლა

გვირილა

სოფ. ურბნისის საჯარო სკოლა

მცხეთა-მთიანეთი

მცხეთის მუნიციპალიტეტი

სოფ. წეროვნის №1 საჯარო სკოლა

სოფ. წეროვნის №2 საჯარო სკოლა

დუშეთის მუნიციპალიტეტი

სოფ. პავლეურის საჯარო სკოლა

კამპანიაში ჩართული მოსწავლეები მცხეთა-მთიანეთის სკოლებიდან

ნეროვანის № 1 საჯარო სკოლა

პედაგოგი: თამარ კეთილაძე
მოსწავლეები: შოთა ნონიაშვილი
მარიამ კიკაძე
თამარ ნამალაიძე
ზეზუა ნამალაიძე
ნინო მელაძე
მარიამ მუხათგვერდელი
ცოტნე მუხათგვერდელი
ასმათ ჟიჟიაშვილი
ანა მუხათგვერდელი

ნეროვანის № 2 საჯარო სკოლა

პედაგოგი: ფლორა ბაქრაძე
მოსწავლეები: ნინო მაჭარაშვილი
მარიამ ჟიჟიაშვილი
სოფო შიუკაშვილი
დავით სიქტურაშვილი
თორნიკე ჟიჟიაშვილი
მარიამ ხუბაევი
ნინო ჯალმაიძე
ვისი გვარამაძე
ანი ჟიჟიაშვილი
გიორგი ნონიაშვილი
გიორგი ჯალალონია

სოფ. პავლეურის საჯარო სკოლა

პედაგოგი: ანა ბედოშვილი
მოსწავლეები: გიორგი ლაზვიაშვილი
ნიკა ქავთარაძე
მარიამ ფოცხვერაშვილი
გიორგი ქავთარაძე
გია ფოცხვერაშვილი
მარიამ გულბათაშვილი
ზაზა ხოსიაშვილი
მარიამ ხოსიაშვილი
ქეთი ჯაბანაშვილი
გიორგი სიდამონიძე
ნათია გულბათაშვილი
გიორგი ზავრადაშვილი

ვიორჯი ნოთისძვირი
VII კლასის მოსწავლე

ფაქვი

სოფ. წეროვნის №2 საჯარო სკოლა

ჯიხვი. „პუნეხის ხელყოფით ნუ მოვკლავთ მომავალს!“

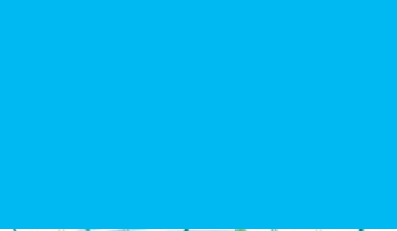
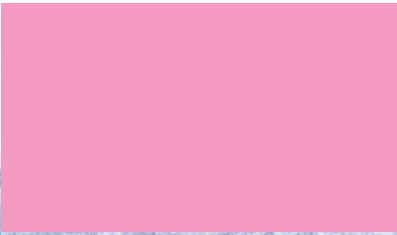
სოფ. წეროვნის №2 საჯარო სკოლა

„პანანინა, ობოლი“

სოფ. პავლეურის საჯარო სკოლა

საქართველოს გარემოს
დაცვის სამინისტრო

ბიომონიტორინგის დაცვის
სამსახური
ბუჩქაძე ქ.6
0114 თბილისი, საქართველო
ტელ. +995-32-2727231

www.biomonitoring.moe.gov.ge

giz

ბიომონიტორინგის მდგომარეობის მართვა
სამსახური ქავკასიაში

ჭიჭიჭის ოფისი
ბუჩქაძე ქ. 6
0114 თბილისი, საქართველო
ტელ. +995-32-2201828